

Barweetaab Taayta nyēē kisirchi :Bāwulō Kōōriintēēk

Taayta

Siriintēēt, yēē /kikēēsirē āk wōlēē /kikēēsirēē:
Kisirē :Bāwulō barwaani ām kēnyiit nyēē /
kiisōōtyinē kule ki nyēbo 55 KK kumiitē Ēfēēsō
ām Eesya nyoo Mining' nyoo /kēēkuurē ra kule
Uturuki. Kitoow :Bāwulō kaniseet ām Kōōriintō
kumiitē baannyii nyēbo āyēēng'. Ki kiriing'
:Kōōriintō nyēē wōō ām kōōrēētaab Kirikiik wōlēē
/kikēēbāwunēē ng'aleekaab bāytit, ātēbuutēkaab
bōrōryēēt āk ntāsimuutēkaab saayeet. /Kiisōōtyinē
kule kisirchi :Bāwulō kaniseetaab Kōōriintō
bārōōnōōk ang'wan, nteenee kiikubot nyēbo
taayta āk nyēbo sōmōk. Bārōōnōōk choo /kēēkuurē
ra kule nyēbo taay āk nyēbo āyēēng' kubooyiit man
ku nyēbo āyēēng' āk nyēbo ang'wan.

Kiyēē mii āriit āk nyēē āmu: Yu kang'eetee
:Bāwulō Kōōriintō, kutoow keey :wuuyinwēkaab
kāānēētūutēk chēē mābo man āk ātēbuut chēē miy-
ootēch ām wōlēē mii :biikaab Kiriistō. Yooto, /kiiy-
oogyi Bāwulō barweet nyēē kitinyē tēēbuutēk chēē
tēērchiin. Nto yu wālu :Bāwulō, mātookunoot miisin
yoo mii kuwālu tēēbuutēchoo nto mii kumwoowu
ng'al chēē yisunēē biich kurubta keey āk ng'aleek
chēē kikiikukas. Kōōkiibooru :acheek ām wēēksēēt
wōlēē kēēkāsē kule mii yēē iyēēchinē :Bāwulō
kurook tēēbuutēkaab bichoo āk kāāsōōtēywēēkwaa
kutoombo kuwālchinē tēēbuutēchooto.

Wuuyinwēēchoo alak ku kule, kiryaach keey :ātēbuutēkaab Yuutayeek āk chēbo Kirikiik. Ām Yuutayeek, kimāchāktōōs kutēbēē :chēēbyōōsōōk ng'ēchērōōk choo bo wōliin bo lēt. Nto yoo mii kooriikaab saayeet āk wōlēē chaang' :biich, kimāchāktōōs kōōyēēnēē mētēwookwaa ankoosyek. Kunyoo, kimākyinē :Yuutayeek āk Kirikiik choo kikiikuyēk biikaab Kiriistō kuyēyē kuu nyooto. Nteenee kimānāānooyēē :chēēbyōōsōōkaab Kirikiik ng'aleechaa kuuyu kimā cheekwaa :ātēbuutēchooto. Kiityookootiin kuyey kiyēē kiyēyē ānkiityookootiin kuyēyē yiisyō ake tukul nyēē tookunoot ām bōrōryēēt.

Kimā miyaat ām ātēbuutēkaab Kirikiik yoo kāyēk :koorko chēēmurēnyoo ānkichāmtooy :kiruutēkwaa. Kitākuwuu nyooto mbo nkinee ām wōlēē mii :Kirikiik alake choo kiikōōyēnchi Kiriistō. Tookunoot ām wōlēē mii :Kirikiik kule teer :soboontaab tāmirmiryēēt āk bōōrto yooto kōōtēēb :icheek ng'aleekaab ng'ōōkisto komostaab soboontaab tāmirmiryēēt. Ibooru :yuutēyu kule / kimākēēkāsēē wōlēē wuu :soboong'waa nyēbo bēsyō ake tukul wōlēē wuu :nyēbo tāmirmiryēēt.

Ng'ālōolē :Bāwulō ām kurkeetaab 1-4 kurubta keey ng'aseetaab keey āk bcheyeetaab keey. Ng'ālōolēē ām kurkeetaab 5-6 ātēbuut chēē kimāyēmootiin. Irwookyinē biich ām kurkeetaab 7 kurubta keey kāāmutiisyēēt āk ng'aleekaab bareetaab kooyēy ām biiko chēē kiikoomut keey. Irābchinē ām kurkeetaab 8-10 kutunkynooyēētaab āynātōōs āk bany chēē / kēēsooytoochinē tukuuchoo. Ng'ālōolēē ām kurkeetaab 11 kurubta keey wōlēē yibtooy :murēn koorko nto wōlēē

yibtooy :koorko murēn āk noomnyēēt nyēē tiliil nyēbo biikaab Kiriistō. Inēētē ām kurkeetaab 12-14 kule kuyēyiisyēē :chii ām chamateet kiyēē kiikōōkoochi :Yēyiin. Ng'ālōolē ām kurkeetaab 15 kule / kiikēnēē keey ng'aleekaab ng'eteetaab meet ānkutwēchē ām kurkeetaab 16 kurubta keey āk kāāruruukiisyēētaab beesaanik chēē /kēēsārūnēē biikaab Kiriistō chēē kuskusēch ānkwoorōōru chōbuutēkaab ruutoonyii. Kurkeetaab 13 nyoo ng'ālōolēē ng'aleekaab *chamateet* ku kurkeet nyēē inkētoot miisin ām Biibilyaa.

Kyoorōōrchi keey :Bāwulō Kōōriintēek ānkumākyi bērrur

¹ Anii ku Bāwulō nyoo kitōōloo :Yēyiin ām chamateenyii āyēku *lēbkēēyiintēēt āyēchi Kāārārookiintēēt Yēēsu yiisyēēt. Āboontē keey āk ng'eetaabiya Sōōstēēn.

² Kiisubooyook akweek biikaab Kiriistō ām *kiriinkēētaab Kōōriintō choo / kikiitabaanaak kubununēē Kāārārookiintēēt Yēēsu ōbooyiitu Yēyiin. /Kēēmākwook ōtililiitu āk nkicheek biiko tukul choo miitē wōlto ake tukul choo ikēnēē keey Mokoryoontēēnyoo Yēēsu Kiriistō, nyoo Mokoryoontēēng'waa nkicheek.

³ Lēyyē, kōōbēruurook :Baaba Yēyiin āk Mokoryoontēēt Yēēsu Kiriistō ānkukōōnook kaalyeet.

Birchinē :Bāwulō Yēyiin kōōnkōy ānkubāybāchi Kōōrijintēek

⁴ Ābirchinē Yēyiin kōōnkōy kibtaman, kuuyu kichamaak ānkukōōnook tukuuk chēē chaang' kubununēē Kāārārookiintēēt Yēēsu.

⁵ Kyōōboor ām inee kuyem ām keel ake tukul kuu wōlēē ōng'ālooltooy, āk mbo ām ng'oomnānēēt tukul.

⁶ Kyoanam ng'aleek choo kikiiboorwook kurubta keyy āk *Kāārārookiintēēt ānkiikukiilchook :ng'aleechaa kutukul.

⁷ Kunyoo, manookuste rōōbēywoontēēt ake tukul nyoo kōōnu :Tāmirmiryēēt yoo ōmitē ōkānyoonu miisin bēsyēēt nyoo iyēēwunēē :Mokoryoontēenyoo Yēesu Kiriistō.

⁸ Mākōōtitiurook ākoy tabanta nyēē -mōōtinyē miyootyo ake tukul bēsyoonoo mākōōtiilchi :Mokoryoontēenyoo Yēesu Kiriistō biiko ng'aleek.

⁹ Yēyiin :nyēē /kiinyālē. Kiikukuurook ō-āmchiinē āk lakwanyii Yēesu Kiriistō nyoo Mokoryoontēenyoo.

Bcheyeetaab keyy

¹⁰ Nto ii, mbo ng'eetaabiya, ākāloonwook ām kaayneetaab Mokoryoontēenyoo Yēesu Kiriistō kule ōkāsyiintōōsii :tukul. -Mōōchuunchuunnyē nteenee, māchāktōōs ōbuurē ām kēēlto nyēē churtaat nyēē kyōōkāsyiinē ām kāāsōōtēywēekwook.

¹¹ Mbo ng'eetaabiya, kurubta keyy āk ng'aleek chēē kwaakasee biiko alak kukwaanee kōōtaab Kīlōōwē, tookunoot kule !kyoobchey keyy.

¹² Mwooyē :ake kule, “Ārubē :anii ng'aleekaab Bāwulō,” kumwooyē :ake kule, “Ārubē :anii chēbo Ābōōlō” nto ake kulē :nyoo, “Ārubē chēbo Bētērō.”

1:5 2Kōōr. 8:7 **1:7** 1Tēes. 1:10; Tiitō 2:13 **1:8** Filib. 1:6, 10; 1Tēes. 3:13; 5:23 **1:9** 1Tēes. 5:24 **1:10** Yoowa. 17:21-23; Ēfēes. 4:2-6; Filib. 2:2 **1:11** 1Kōōr. 3:3; 11:18; 2Kōōr. 12:20

Nto ake kumwooyē nyoo :nkinēe kule, “Ārubē chēbo Kiriistō.”

¹³ So! Ara bcheyaat :Kiriistō? Ara Bāwulō nyoo /kikēēkwērtoochinē murtooywoontēēt kubo akweek? Nto /kikeebatisanaak ām kaayneetaab Bāwulō oō?

¹⁴ Ang'erechaat, kuuyu manaabatisanaak akweek, nteenee chēē kyaabatisan baateey ku Kiriisbō āk Kāyō.

¹⁵ Kunyoo, māmwooy :chii ām akweek kule /kikeebatisanaak oiyēku rubiikyuu.

¹⁶ Man sinee, kyaabatisan nkicheek biikaab kaab Steefaan, nteenee yoo ābērē akas kumāmii subak :chii nyēē kyaabatisan.

¹⁷ Mēēbērē kiiyookwoo *:Kāārārōokiintēēt chaabatisan biiko. Nteenee chaa-ante lōkōōywēk chēē kāroomēch, āmēēbērē ām ng'oomnānēetaab chii simāyēk buch :meetaab Kāārārōokiintēēt ām murtooywoontēēt.

Wōō :kiirnatēetaab Yēyiin kusiir nyēbo biiko

¹⁸ Yoo /kākyoomchi biiko choo mii kubootōōs ng'aleekaab murtooywoontēēt, kukāsē yēēt ku bēērbēēryo. Nteenee yoo /kākyoomwēēch acheek choo /kēēmiitē /kiirārōochēēch, kōōbooru kāāmuukēywēēkaab Yēyiin.

¹⁹ Mwooyē :sirurutēkaab Yēyiin kule, “+Māāboot ng'oomnātēetaab choo yibē keey kule ng'oomēch ānkāātub kiirnatēetaab choo bērē tinyē kiirnatēēt.”†

1:12 Yēyuut. 18:24; 1Kōōr. 3:4 **1:13** Mat. 28:19; Yēyuut. 8:16; 19:5; Room. 6:3; Kala. 3:27 **1:14** Yēyuut. 18:8; Room. 16:23 **1:16** 1Kōōr. 16:15, 17 **1:18** Room. 1:16; 2Kōōr. 4:3 † **1:19** Isa. 29:14

20 Mii ānō :ng'oomōōtik? Mii ānō :kibsumaniis? Ānkumiitē ānō :choo tinyē kiirnātēētaab kiirwookēēt? Okany āmwoowook, mwooyē :Yēyiin kule bēērbēēryo :ng'oomnān nyoo bo kōōrēēt.

21 Kiyey :Yēyiin ām kiirnātēēnyii simēēnkēt inee :biiko kubo kule ng'oomēch :icheek. Nteenee ki-itiiil :Yēyiin kooraraach biiko choo iyēnchinē inee. Kiiraraach kubununēē lōkōōywēk choo yibē :biiko alake kule bēērbēēryo. Lōkōōywēchooto ku choo kyoomtooy :acheek.

22 Bērē :Yuutayeek nto / kiiboorchinē ng'al chēē / kiilātē, nto choo mā Yuutayeek kubērē :choo nto / kiiboorchinēē keel nyēbo ng'oomnān sukuchāmchiin.

23 Nteenee, kyoomtooy :acheek kule kimēēchi :Yēesu murtooywoontēēt, ng'ālyoo nyēē iyimē Yuutayeek mētēwoy ānkuwuu nyēē bēērbēēryo ām wōlēē miitē :choo mā Yuutayeek.

24 Nteenee, inkētē :choo kiikooraraach :Yēyiin kule Kiriistō :nyēē ibooru kāāmuukēywēēk āk ki-irnātēētaab Yēyiin, ānku Yuutayeek nto choo mā Yuutayeek.

25 Ānkoo kōōsōōtē :biiko alake kule bēērbēēryo :ng'aleekaab Yēyiin, nteenee miitē barak :ng'oomnānēētaab Yēyiin kusiir nyoo bo biiko. Nto yoo /kēēbērē kuskusēch :ng'aleekaab Yēyiin, ku nyikiisēch kusiir nkuruukaab biiko.

26 Mbo ng'eetaabiya, ōsōōtyēēchi yoo / kimanaakiiraraachaak. Mēēbērē kyoochaang'

1:20 Mat. 11:25; Room. 1:22; 1Kōōr. 3:18-20 1:21 Room. 1:19-20

1:22 Mat. 12:38; Yoowa. 2:11; 4:48; 6:30; Yēyuut. 17:18, 32 1:23

Kala. 3:1; 5:11 1:25 2Kōōr. 13:4

:chēē kyōōng'oomēch ām wōlēē kāstooy :biiko
 āmēēbērē kyōōtookunootiin mbo :wōlēē wōō.
 Kimākwoonēē :chēē chaang' ām akweek kooriik
 choo bo bāytooyiisyēt.

²⁷ Nteenee kiiraraach :Yēyiin biiko choo /ki-
 isōōtē kule bērbērēch ām kōōrooni, sukōōntosuur
 choo kuurē keey kule ng'oomēch. Kiiraraach
 choo kuskusēch sukōōntosuur nkicheek choo ku-
 urē keey kule bo nkuruuk.

²⁸ Kiiraraach choo mōōntooy :biiko alake
 ām kōōrooni kule mābo laat, sukuyēk buch
 :kāāsōōtēywēēkaab biiko choo yibē keey ām kōōrēēt
 kule bo barak miisin.

²⁹ Ibooru :yuutēyu kule māmii :chii nyēē
 imuuchē kung'as keey ām taayeetaab Yēyiin.

³⁰ Nteenee, kiikuyeyaak akweek :Yēyiin ōbooyiitu
 Kāārārookiintēt Yēēsu, nyoo kiikuyootwēēch ki-
 irnātēētaab Yēyiin. Kiikootyaakteech ankuyeyeech
 keechurte ām taayeetaab Yēyiin ānkēētililiitu.

³¹ Kunyoo, kookootyiich yoo mwooyē :siru-
 utēkaab Yēyiin kule, “Nyoo māchē kung'as keey,
 kung'as keey kubo Yēyiin.”†

2

¹ Mbo ng'eetaabiya, yoo kyāāchōōnii wōloo
 ōmiitē sichāā-āmwook lōkōōywēk chēē rubtooy
 keey āk manta nyēbo Yēyiin, kimāāyibē keey kule
 ākōrōōm ang'alaal, nto kule āng'oom.

² Kyaakwey āwuulyēē baateey ng'aleekaab Yēēsu
 Kiriistō choo bo murtooywoontēt.

1:28 Luuka 1:51-53; Room. 12:16; Yāāk. 2:5 **1:29** Ēfēēs. 2:9

† **1:31** Cherem. 9:24 **1:31** 1Kōōr. 1:29; 4:7; 2Kōōr. 1:12; 10:17;
 11:30; 12:5; Ēfēēs. 2:9 **2:2** Kala. 6:14

³ Kyāānkāāchōōnii wōlēē ōmiitē kimātinyē nkur. Kyāāmuyoot ānkāābōōtānē.

⁴ Kyāānkāā-āmu lōkōōywēk, mēēbērē kyāāyēyisyyē ng'oomnātēenyuu kule āchuutwook mētēwoy nteenee, kyāāboorunēē yēyuutēk wōlēē wuu :kāāmuukēywēēkaab Tāmirmiryēētaab Yēyiin.

⁵ Kyaayey kuu nyooto simātiiyēē keey :kaakaaseeng'woong' wōlēē mii :kiirnātēētaab biiko nteenee, kōōyyoong'unēē kāāmuukēywēēkaab Yēyiin.

Kiirnātēēt nyēē kōōnu :Tāmirmiryēēt

⁶ Kēēng'ālōolē :acheek lōkōōy chēbo kiirnān ām wōlēē mii :choo kichootiin. Mēēbērē kiirnātēēt nyēbo biikaab kōōrooni nto nyēbo bāytooyikaab bēsyōōsyēchu choo mii bokubootōōs,

⁷ nteenee kēēng'ālōolē chōbuutēkaab Yēyiin choo kiyyēēlootiin. Kiyyēēlootiin :chōbuutēchoo /kumānāākēētoow kōōrēt, nteenee / kōōkēēng'oong'wēech raat chōbuutēchooto sukōōtōrōōrēech.

⁸ Māmii :chii ām kāāntōōyikaab kōōrooni nyēē kiinkētē kiirnātoonēēb Yēyiin. Nto kiinkētē, nto kimākwrtoochinē Mokoryoontēēt nyoo bo lēbkēēyyēēt murtooywoontēēt.

⁹ Nteenee kiyēyākiis :ng'aleechu kurubta keey āk kiyēē mwooyē :siruutēkaab Yēyiin kule,

“Māmii :koong' nyēē kiikukas,
māmii :yiit nyēē kiikukas,

māmii :mēt nyēē kiinkēt

kiyēē kiikuchōbchi :Yēyiin bichoo chāmē inee.”

10 Nteenee, kōōkōōboorwēech acheek :Yēyiin ām Tāmirmiryēēnyii ng'aleechaata kiiyēēlootiin. Inkētē :Tāmirmiryēēt kiy ake tukul ānkoo ku tukuuk chēbo Yēyiin chēē iyēēlootiin nyēē tyaa.

11 Māmii :chii ake tukul nyēē inkētē wōlēē wuu :kāāsōōtēywēēkaab ake nteenee nyēē inkētē ku tāmirmiryēētaab chiichooto nkit. Ām kēēlto nyēē wuu nyooto, māmii :chii ake tukul nyēē inkētē wōlēē wuu :Yēyiin nteenee Tāmirmiryēēnyii nkit nyēē inkētē.

12 Mēēbērē tāmirmiryēētaab kōōrooni :nyēē kōkēēnyōōru, nteenee nyēē kōōkēēnyōōru, ku nyēē chōōnēē wōlēē miitē :Yēyiin sukung'eet kiinkēt kiyēē kiikukōōnēēch :inee ām chamateenyii.

13 Ng'aleechuutēchu kēēmwooyē mēēbērē chēē inēētēēch :biiko alake ām ng'oōmnātēēng'waa. Nteenee ng'al chēē rubtooy keey āk soboontaab tāmirmiryēēt, chēē inēētēēch :Tāmirmiryēēt kiiboorchii choo boonto Tāmirmiryēēt.

14 Chiito nyoo mātinyē Tāmirmiryēēt kumāchāmchiintōōs āk tukuuk choo kwoonēē wōlēē mii :Tāmirmiryēētaab Yēyiin. Kāsē ng'aleechaa wuu nyēē bēērbēēryō āmēēnkētē kiyēē mwooyē, kuuyu Tāmirmiryēēt :nyēē yēyē /sikiinkēt.

15 Imuuchē :chiito nyoo boonto Tāmirmiryēētaab Yēyiin kōōrōōtoot ānkōōnkēt wōlēē wuu :kiy ake tukul. Nteenee, -mēēmuuchē :chii nyēē mātinyē Tāmirmiryēēt kōōrōōtoot ānkōōnkēt wōlēē wuu :chiichooto,

16 kuu yoo mwooyē :siruutēkaab Yēyiin kule, “Ng'oo :nyēē inkētē wōlēē wuu :kāāsōōtēywēēkaab

Yēyiin?

Ng'oo :nyēē imuuchē kōōrwookyi inee?"†
Nteenee, kēēsōōchiintōōsii :acheek āk Kiriistō.

3

Mang'asee keye :biiko biiko

¹ Mbo ng'etaabiya, mēēbērē kyāāng'āloolwook kuu biich chēē kyoonaam soboontaab Tāmirmiryēēt, nteenee, kyāāng'āloolwook kuu biich chēē tākōōyiimē :ātēbuutēk choo kibo taay āmānāākich ām Kāārārookiintēēt.

² Kiyēē kyaabayeeenaak ku chēēko āmēēbērē āmit chēē wuuyēch, kuuyu kimanooyem o-am āmiichu. Nto kubooyiit man, manooyem,

³ kuuyu, tōōrubē ātēbuutēkaab kōōrooni. Yoo tōōtuuyiityinē keye moon ānkōōwookuutōōsii, tōōrubē ātēbuutēkaab kōōrooni kuu biich chēē -mēēnkētē kiy kurubta keye āk Yēyiin.

⁴ Yoo kāmwooy :chii kule, “Ārubē ng'aleekaab Bāwulō” ānkumwooy :ake kule, “Ārubē chēbo Ābōōlō,” ōyēku biich chēē -mōōnkētē kiy kurubta keye āk Yēyiin.

⁵ Kāālē ii, ng'oo :Ābōōlō ku ng'oo :Bāwulō? Yēchinē :bichu Yēyiin yiisyēēt. Icheek :chēē kiyeyaak sōōyēnchi *Kāārārookiintēēt kuu yoo kikiikuchōbchi :Mokoryoontēēt chii yiisyēēnyii.

⁶ Kyaachaan :anii kēbuswoontēēt, kōōbisēē :Ābōōlō bēēko nto :nyēē kiyey kubiit ku Yēyiin.

† **2:16** Isa. 40:13 **2:16** Room. 11:34 **3:2** Ibu. 5:12-13; 1Bēt. 2:2
3:4 1Kōōr. 1:10-11; Kala. 5:19-20 **3:6** Yēyuut. 18:4, 11, 24-28

⁷ Kunyoo, mā kiy :chii nyoo choonsē nto ku nyoo ibisiisyē nteenee nyēbo :ng'aleek tukul ku Yēyiin nyoo yēyē kubiit.

⁸ Yēchiintōōs :chiito nyoo choonsē āk nyoo ibisiisyē yiisyēēt /ānkumākēētuwēn chii kurubta keey āk wōlēē kayeyta yiisyēēnyii.

⁹ Kēyēchiintōōsii yiisyēēt āk Yēyiin, nto akweek ku mbareetaab Yēyiin.

Oyēku mbo subak kō nyēē tēēchē :Yēyiin.

¹⁰ Kiyēētyēēchoo :Yēyiin āyēku tēēkiin nyēbo ki-irnatēētaab barak ānkāāsisin yēē +/makeeteech kōōto. Kunyi, miitē raat :biiko alake kutēēkyinē yooto kōōto. Nteenee, māchāktōōs :chii ake tukul kuriib keey ām wōlēē tēēktooy kōyoo.

¹¹ Yēesu Kiriistō :yēē sisinoot yēē yēmāksē /kēētēēkyi kōōto. Kunyoo, māmi :chii nyēē imuuchē kusisin yēēt ake nto kookeeree nyeenyii.

¹² Makuteechee :alake kōyoo tuukuuk chēē wuuyēch chēbo āliisyēēt nyēbo barak miisin nto alak kuteechee tukuuk chēē ng'āsng'āsēch chēbo āliisyēēt nyēbo ng'wēny.

¹³ Nteenee ām bēsyoonooto ituilchinēē Yēyiin biiko ng'aleek, mākutook :wōlēē kiteekta :chii nyeenyii. Mākuchō :maat nyēē mākōōboor wōlēē wuunto :yisiyēētaab chii ake tukul.

¹⁴ Yoo keetuuch :mayaa kiyēē kiikuteech :chii, +/mākēētuwēn chiichoo.

¹⁵ Nto yoo kāmukus :kiyoo, -/mākēētuwēnē nteenee, +/makiiraraach kuu chii nyēē /kākiisōrunēē kō nyēē lāyē.

3:8 1Kōōr. 4:5 **3:9** Māārkō 4:2-9; Ēfēēs. 2:20-21; 1Bēt. 2:4-6

3:11 Isa. 28:16; Yēyuut. 4:11-12 **3:15** 2Kōōr. 5:10 **3:15** Yuuta

16 -Mōōnkētē :akweek kule akweek ku Kōōtaab Yēyiin wōlēē minyē :Tāmirmiryēēnyii?

17 Yoo kābut :chii kōyoo, makwaaraanta :Yēyiin chiichooto, kuuyu tiliil :kōyoo ānku akweek :kōōnyii.

18 -Mooberbeer keyy! Yoo isōōtē :chii kule boonto kiirnān ām kōōrooni, kumāchāktōōs kusatee keyy kiirnātoonoo sukunyōōr kiirnātēētaab Yēyiin.

19 Buch :kiirnātēētaab kōōrooni ām wōlēē miitē :Yēyiin. Kuu yoo mwooyē :siruutēkaab Yēyiin kule, “Tēchēē :Yēyiin ng'oomng'ookik mastiinekwa.”†

20 / Kikeesir mbo subak kule, “Inkētē :Yēyiin kule buch :kāāsōōtēywēēkaab choo yibē keyy kule ng'oomēch.”†

21 Kunyoo, mang'asee keyy :chii chii, kuuyu ki-ikuyētyēēchook :ake tukul,

22 yēē kā Bāwulō nto ku Ābōōlō nto ku Bētērō. Ōnkētē kurubta keyy wōlēē wuu :kōōrēēt, so-boonto, meet, bēsyōōsyēchu āk choo kwoonii.

23 Ōbooyē :akweek *Kāārārookiintēēt ānkubo :nki-nee Kāārārookiintēēt Yēyiin.

4

Yēyiin nkit :nyēē inkētē soboontaab chii

1 Kunyoo, māchāktōōs :biiko kuyibēēch kule kēēyēchinē Kāārārookiintēēt yiisyēēt / ānkiikiitōōrwēēch ng'aleekaab Yēyiin choo kiiyēēlootiin.

3:16 1Kōōr. 6:19; 2Kōōr. 6:16; 1Bēt. 2:5 **3:18** 1Kōōr. 4:10 † **3:19** Āyub 5:13 **3:19** 1Kōōr. 1:20 † **3:20** Tyēēn. 94:11 **3:22** Room. 8:38 **3:23** Room. 14:7-9; 1Kōōr. 15:28 **4:1** 1Kōōr. 2:7

² Māchāktōōs :biiko choo /kōōkiitōōrchi ng'aleek, ku biich chēē /kiikoosēē keey.

³ -Māāsōōtē :anii kule kiy nyēē wōō yoo akweek nto biiko chēē kāmwooy wōlēē kookaste yisyēenyuu nto mbo kule, amwaay :anii ng'alyoo.

⁴ Ānkoo -māānkētē kule kaaleel kiy, mēēbērē ibooru :yooto kule -maaleelaat, nteenee Mokoryoontēt nkityōōniin :nyēē inkētē yoo aleelaat nto -maaleelaat.

⁵ Kunyi, -mēētiilchi :chii chiito ake ng'al ākoy :bēsyēēt nyoo iyēēwunēē :Mokoryoontēt. Inee :nyēē +māchokung'oong' kiyēē kikiker :mēēnānēēt ānkusyoor wōlēē wuu :kāāsōōtēywēēkaab biiko. Yooto, mākusilto :Yēyiin chii kurubta keey āk yēyuutēkyii.

Wōōyēch :kāāmuukēywēēkaab Yēyiin kusiir ng'aseetaab keey

⁶ Kwaarub :anii āk Ābōōlō ng'aleechu kātāāmwoowook sukung'eet okaseeneech acheek kule yoo /kēērubē siruutēk ku kiy nee. Kunyi, ōnkēt kule mēērook kōōtōrōōr :chii chiito ake kusiir ake.

⁷ Ng'oo :nyēē mwooyē kule karaam :chiito ake kusiir ake? Mēēbērē kikōōning' :Yēyiin rōōbēywoontooni iboontē? Nto yoo ākoo /kikēēkōōning' ii, kwaaming' :nee siing'as keey wuu nyēē ki nyeeng'uung'?

⁸ Ōbērē tōōs kyōōnyōōru kiyēē kyōōmāchē. Nto, ōbērē kyōōmokornoon ānkōōbērē kyōōyēku bāytooyik kumāmii :toorētēt ake tukul. Nto

kikyōōyēku man bāytooyik, nto kēēbāytooyiisyē :tukul.

⁹ Ākāse kule wuu nyēē kookoochuchuukweech :Yēyiin acheek lēbkēēyik keekerkeyiitu kibratiiis chēē /kiikiitiilchi meet. /Kikiibarbaartaateeneech taayeetaab malayikaanik āk biiko.

¹⁰ Kēēbērbērēch :acheek kubo *Kāārārookiintēēt nto akweek ōng'oomēch. Kēēkuskusēch sinee :acheek nto akweek ōtinyē nkuruuk. / Kēēkoonyitook akweek nteenee -/mākēēkoonyitēēch acheek.

¹¹ Kookeebeetee kuut ankwaamaateech :melel āmākēētinyē sirooy chēē yēmēēch. / Kēēmii /ki-inyāliilēēch ām kēēlto nyēē miyaat āmēēkēētinyē kēēston.

¹² Kyoomē booryēēt miisin kēēyēyiisyēē āwunnyēkyoo, nto yoo /kākēēchubēēch, kēēsooyē Yēyiin kōōbēruur nyoo kāchubēēch, nto yoo /kākēēwusēēch, kēēmuytoochinē.

¹³ Nto yoo kēēnchuruurēēch :chii, kēēng'ālōolchinē nyēē karaam. Kōōkēēyēku :acheek kāābsikoonwēētaab biikaab kōōrooni.

¹⁴ -Māāmiitē āsirwook ng'aleechu āntosuūrēēnook, nteenee āmiitē āsōōwook kuu lōkōkyuu choo āchāmē.

¹⁵ Ōmuuchē sinee ōnyōōru kāānēetik chēē chaang' miisin chēē inēetook kurubta keyy āk *Kāārārookiintēēt, nteenee -mēēmuuchē :tukul kuriilbook kuu kōōn. Kyāā-āmwook lōkōōywēk chēē kāroomēch kurubta keyy āk Kāārārookiintēēt Yēēsu, yooto akerkeyiitu kōōn.

4:8 Room. 5:17 4:9 Room. 8:36; Ibu. 10:33 4:10 1Kōōr. 3:18

4:12 Luuka 6:28; Yēyuut. 18:3; Room. 12:14 4:13 2Kōōr. 11:23-29

16 Kunyi, ākiimook kule oyey kuu wōlēē āyēytooy :anii.

17 Kayeya :ng'ālyoontooni āyooku Tēmētēwō kuchō wōloo ōmiitē. Kiikuyēk :inee lakwanyuu nyēē āchāmē ānkuyēchinē :inee Mokoryoontēēt yiisyēt ām mooyēt akeenke. Māchokōōsōotwook wōlēē wuu :soboonyuu ām Kāārārookiintēēt Yēesu nyēē rubē keey āk kiyēē ānēētē kanisoosyek tukul ām wōlto ake tukul.

18 Kookung'as keey :alake ām akweek nyēē wuu nyēē kyōōbērē tōōs kimāāmuuchē :anii āchōō wōloo ōmiitē.

19 Nteenee, yoo kacham :Mokoryoontēēt āmiitē wāāchōōnii wōlooto ām lēēkitō, si nto yityo, mēēbērē +māābēēru baateey wōlēē mii :icheek kung'āstooy keey, nteenee, +maakas wōlēē tēē :kāāmuukēywēēkwaa.

20 Mēēbērē bo :Bāytooyiisyēētaab Yēyiin ng'al baateey, nteenee bo kāāmuukēy.

21 Kunyoo ii, ōchāmē nkōnō, āyibwook ng'wooninto, nto āchōōntē chamateet āk tāmirmiryēt nyēē intusoot?

5

Okwet ng'eetaabiya nyoo machurtaat

1 Ākāsē kule wōō :martaayeet ām wōlēē ōmiitē ānku miyaat :martaayaanaa miisin kusiir mbo nyoo yēyē :choo -mēēnkētē Yēyiin. Ākāsē mbo kule miitē :chiito nyēē kiikoomut koorkēētaab kwaan.

4:16 1Kōōr. 11:1; Filib. 3:17; 4:9; 1Tēēs. 1:6; 2Tēēs. 3:7, 9; 2Tēm. 3:10; Tiitō 2:7; 1Bēt. 5:3 4:17 Yēyuut. 16:1; Room. 16:21; 1Kōōr. 16:10; 2Kōōr. 1:1, 19; Filib. 2:19; 1Tēēs. 3:2, 6; Ibu. 13:23 4:19 Yāāk. 4:15 4:21 2Kōōr. 13:2 5:1 Laawi. 18:8

2 Ōkwēestooy ng'ālyoo nyēē wuu nyoo yēē kātāng'woonchook ankookwet chiichoo kiyēyē ng'ālyoontoonoo?

3 Ānkoo sinee -mākēēboontē keey ām yēēt akeenke, nteenee, kēēboontē keey ām Tāmirmiryēēt. Kaamwaay kēny kule leelaat :chiichoo ānkoo -mākēēboontē keey.

4 Ōruruuki keey yēēt akeenke ām kāāmuukēywēēkaab Mokoryoontēenyoo Yēesu ānku +māātinyē keey āk akweek ām Tāmirmiryēēt.

5 Māchāktōōs yooto nanyuun, otēērchi chiichoo Kibrōkōsyoontēēt /sikiing'woonchi bōōrnyii /anki-iraraach tāmirmiryēenyii bēsyēēt nyoo itiilē :Mokoryoontēēt ng'aleek.

6 Ōng'āsyinē keey nee ām ng'ālyoo nyēē tēē nyi? -Mōōnkētē :akweek kule tistooy mbo :miyootyō nyēē mining' kut koolaambuuch biiko tukul?

7 Otayee keey ātēbuutēchookwook bo kēny, sōōminy ām soboonto nyēē lēēl nyoo kyōōnyōōru kuuyu kime *Kāārārōokiintēēt kubo acheek. Inee ku mēēnkitaab kōrōsēēk nyēbo *Saakweetaab Keeytaayeet.

8 Kunyoo, okany kyaam saakwaani ām kēēlto nyēē tiliil āk manta kusiir yoo /kātākēēburuchē āk kēēlwookichoo bo kēny choo bo miyootyō āk rōkōs.

9 Ām barweenyuu nyoo kisimasirwaak, kyāāmwoowook kule osatee keey bichoo kicham martaayeet.

10 Kimāāmiitē āng'aloolēē biiko choo mānēēnkēt Yēyiin choo mārtootē, chēēmooyēētiis, chōōriik nto

5:2 1Kōōr. 6:12; 10:23 5:3 Kolos. 2:5 5:5 1Kōōr. 3:15; 1Tēm. 1:20 5:6 Kala. 5:9 5:7 Chuy. 12:15; 13:7; Mat. 16:6-12; Kala. 5:9; Yoowa. 1:29

choo kutunkyinē āynātōōs. Nto kyāāmwoowook kuu nyooto nto kimākwook kule ong'eetee kōōrēēt kutukul.

¹¹ Nteenee kiyēē āmiitē āmwooyē ku kule, osatee keey wōlēē mii :alake choo kuurē keey kule icheek ku mbo ng'eetaabiya, nteenee mārtooy nto ku chēemooyēētiis nto kukutunkyinē āynātōōs nto choo chubiisyoote nto ku kibōōkitiis nto ku chōōr. -Mōō-āmchiinē mbo āmit āk biich chēē wuu choo.

¹²⁻¹³ Mābootoo āburyoong'tē biiko choo mēēbērē kookunam ng'ālyoontēētaab Yēyiin. Yēyiin nkit :nyēē itiiilchinē choo ng'al. Nteenee māchāktōōs akweek ōburyoong'tē biiko choo mwooyē kule bo kanisa, kuu yoo mwooyē :siruutēk kule, “Ōnēmtē chiito nyoo tinyē rōkōsto.”†

6

-Mōōyyoong'tēē keey kōōk

¹ Yoo kāchuunchuun :chii āk ake ām akweek, kumāmāchāktōōs kuyibchi ng'aleechaa biiko choo -mēēnkētē Yēyiin kōōwōōyo. Nteenee, māchāktōōs kuyibchinē kāāntōōyikaab biikaab Kiriistō kuchuul ng'aleechaa.

² -Mōōnkēt kule biikaab Kiriistō :chēē mākōōtiilchi bēsyēēt ake biikaab kōōrooni ng'aleek? Yoo akweek :chēē +mōōtiilchi biikaab kōōrooni ng'aleek ii, kubiirook osat ng'al chēē mābo laat?

³ -Mōōnkētē kule +mākiitiilchi :acheek malayikaanik ng'aleek? Kubooyiit man

5:11 1Kōōr. 6:9-10; 2Tēēs. 3:6; Tiitō 3:10; 2Yoowa. 10 † **5:12-13** Kiruutēk 17:7; 19:19; 21:21; 22:21, 24; 24:7 **5:12-13** Kiruu. 13:5
6:2 Room. 5:17

kiimuuchē keechuul ng'al choo mābo laat yoo kāchuunchuun :biich.

⁴ Kunyoo, yoo kātook :ng'ala chēē wuu chooto ii, ara ōyibchinē biiko choo kāsē :biikaab Kiriistō kule māchuulootiin sukusātwook ng'aleechaa?

⁵ Āmiitē āchuurook. Ōmāchē ōmwoowu kule māmii :chii mbo akeenke ām akweek nyēē boonto kiirnātēēt kōōwōōyo biikaab Kiriistō chēē kāmākāsyiin?

⁶ Ām nee suwokōōyyoong'tēē :ng'eetaabiya ake nyiin kōōk, kōōkoochi biiko choo mābo Kiriistō kōōwōōyo?

⁷ Yoo kākwēryoot :chii ām akweek choo ōbooyē Kiriistō ake kuwo kōōk, kukāākōōboor keey kēny kule -mōōmuuchē kiy. Kaykay ōmuytoochinē keey ku akweek keey kusiir bōōyyoong'tēē keey kōōk.

⁸ Nteenee, māmāchāktōōs :chii ām akweek kuyēyē kiy nyēē miyaat nto miisin -'mēēkustoochi ng'eetaabkoomēt.

-Mēēwutē :kibrōkōsiis Kaab Yēyiin

⁹ Ōnkētē oob kule -mēēwutē :kibrōkōsiis Kaab Yēyiin? -Mookany /kiiberbeeraak. -Mēēwutē Kaab Yēyiin :murēn āk koor choo kicham kurwootootē keey, biiko choo kutunkyinē āynātōōs, choo mārtooy nto choo sikōrē murēnik chuut,

¹⁰ choo sāsunooteē alak tukuukwaa, chēēmooyēētiisyēk, kibōōkitiisyēk, choo chubiisyootē nto chōōriik.

¹¹ Kyōōwuuyē :nkakweek chooto. Nteenee /kiiki-iwuunook ōtililiitu /ankeechamta kule ōchurtootiin

ām kaayneetaab Mokoryoontēēt Yēesu Kiriistō āk
Tāmirmiryēētaab Yēyiintēēnyoo.

Ōkoonyitē Yēyiin ām bōōrwoonikwook

¹² Mwooyē :alake ām akweek kule, “/Kēēchāmwoo kiy ake tukul.” Nteenee āmwoowook kule mā karaam :kiy ake tukul. Ānkoo /kēēchāmwoo ayey kiy ake tukul, mēērook ā-āsyi keey kubaytaa :tukuuchoo.

¹³ Nto imuuchē :chii kumwooy kule, “Bo :āmiik mooyēēt ānku bo :mooyēēt āmiik.” Ānkoo ōmwooyē kuu nyooto, miitē :soboontaab āriit nyēē siirē muchastaab bōōrto. Kāāmwoowook, mēēbērē /ki-keeyey bōōrtaab chii kubooyiit ng'ōōkistaab mar-taayeet. Nteenee, /kikeeyey bōōrto kubo Mokoryoontēēt ānkubāwu :Mokoryoontēēt bōōrto.

¹⁴ Kiing'eetee :Yēyiin bōōrtaab Mokoryoontēēt meet, ankumakoong'eetee bōōrwoonikyoo nkacheek meet ām kāāmuukēywēēkyii.

¹⁵ -Mōōnkētē kule bo :bōōrwoonikwook Kiriistō? Kōōmuuchē kule nee /kiinoomnyo :kiyēē bo Kiri-istō āk chēēmurēniis?

¹⁶ -Mōōnkētē kule chiito nyoo kātuuyo āk chēēmurēnyoo, kukāākuyēk kiito akeenke āk koorkoonoo? Mwooyē :siruutēkaab Yēyiin kule, “Mākuyēk :bichoo tukwaay kiy akeenke.”†

¹⁷ Nteenee chiito nyoo kānoomnyo āk Moko-ryoontēēt mākuyēk :tukwaay kiito akeenke ām Tāmirmiryēēt.

6:11 Ēfēes. 5:26; Tiitō 3:3-7; Ibu. 9:14; 1Yoowa. 1:7 **6:12** 1Kōōr. 10:23; 8:9; Kala. 5:13 **6:13** 1Tēes. 4:3 **6:14** Room. 8:11; 6:4; 1Kōōr. 15:15, 20; 2Kōōr. 4:14; Kolos. 1:18 **6:15** 1Kōōr. 12:27

† **6:16** Toowu. 2:24 **6:17** Room. 8:9-11

18 Lēyyē, osatee keey ng'aleekaab martaayeet. Ōmwooyē kule kiy ake tukul nyoo yēyē :chiito ām bōōrnyii mā ng'ōōki, nteenee āmwooyē :anii kule chiito nyoo kamarta ku ng'ōōki ankaakunyeerny-eeree bōōrnyii.

19 Nto -mōōnkētē kule bōōrtaab chiitaab Kiriistō ku kōōtaab Tāmirmiryēētaab Yēyiin? Yēyiin nyēē kikōōnook Tāmirmiryoonoo miitē bōōrwoonikwook kunyoo -mēēbāwu keey.

20 /Kikēēwālāng'unēēnook kiy nyēbo koomānuut kunyoo, ōkoonyitē Yēyiin ām bōōrwoonikwook.

7

Ng'alyoo kurubta keey āk kāāmutiisyēēt

1 Nto kurubta keey āk ng'aleek choo kyōōsirwoo, kaykay nto -mēēmutiis :chii.

2 Nteenee kuuyu wōō :martaayeet kōōrēēt, kumāchāktōōs kuboonto :murēno koorkēenyii ānkuboonto :koorko saanteenyii.

3 Māchāktōōs :saanteet kuchāmchiintōōs āk wōlēē māktooy :koorkēenyii ānkumāchāktōōs kuchāmchiin :nkinee koorkēēt āk wōlēē māktooy :saanteenyii.

4 Mābāwu :koorkēēt bōōrnyii nteenee saanteet :nyēē bāwu, āmābāwu :nkinee :saanteet bōōrnyii nteenee koorkēēt :nyēē bāwu.

5 Kunyoo, māsooynēn :chii ām wōlēē mii :ake tōōs baateey yoo kōōkāsyiinē :tukwaay ām bārooyinto nyēē māchē osaay. Nto mii yoo, otas taay ōbuur kuu wōlēē wuu :biich chēē kiikoomut

keyy sukung'eet -mōō-āsyi keyy kukentaak :Kibrōkōsyoontēēt, yoo -mōōmuuchē ōriib keyy.

⁶ -Māāmiitē āmwooyē kule mēēmutiis :chii, nteenee kāāsōōtēywoo :nyoo nyēē kāākōōnook.

⁷ Ābērē nto kiwuu :biiko tukul anii. Nteenee, tinyē :chii ake tukul rōōbēywoontēēnyii kuchōōnēē wōlēē miitē :Yēyiin nyēē teer ām wōlēē mii nyēbo ake.

⁸ Nto kurubta keyy āk murēnik choo kiikubēkunēē :koo ruuk nto koor choo musuuk, āmwooyē kule kaykay kōōbuur :chii kuu anii, kumacheeng' koorko nto saannyya.

⁹ Nteenee yoo -mēēmuuchē :chii kuriib keyy, kukaykay kōōmutiis nto / kiimut kusiir yoo kātēēyiimē :bōōrto.

¹⁰⁻¹¹ Nto kurubta keyy āk biikaab Kiriistō choo kēēsyootiin, āmwoowook (āmēēbērē sōō, kule anii :nyēē āmwooyē, nteenee Mokoryoontēēt) kule māmāchāktōōs :koorko kubakaakta keyy āk saanteenyii nto kukwet :saanteet koorkēēnyii. Nto yoo kabakaakta keyy, kumāmākyiintōōs / bokiimut koorkoonoo subak. Nto yoo māwuu nyoo, /kiichoomnyo āk saanteenyii kōōyēēchiin kuu kēny.

¹² Nto ām kēēlto ake, āmwooyē (anii nyooto āmwooyē, mēēbērē Mokoryoontēēt) kule yoo boonto :chiitaab Kiriistō koorkēēnyii nyēē mānēēyēnchi Kiriistō, ānkuchāmē :koorkoonoo kuming'to keyy saanteenyii, kumāmāchāktōōs kukwet.

13 Nto yoo boonto :cheebiya ake tukul saanteet nyēē mānēēyēnchi Kiriistō ānkuchāmē :saanteenyii, kumāmāchāktōōs kubakaakta saantaanaa.

14 / Kiikiitiliil saantaanaa kubununēē soboontaab koorkēēnyii nyoo kiikōōyēnchi Kiriistō /ānkiikiitiliil nkinee koorkēēt kubununēē soboontaab saanteenyii nyoo kiikōōyēnchi Kiriistō. Nto kimāwuu nyooto, nto kimātiliilēch :lōkōkwook, nteenee tiliilēch.

15 Nteenee yoo mächē :chii nyoo mānēēyēnchi Kiriistō kukwet koorkēēnyii, kootyaakaat :koorkoonoo kuwēēchi keyy. Nto yoo mächē :koorko nyoo mānēēyēnchi Kiriistō kule kubakaakta saanteenyii, kuchāmchi :saanteet kuwēēchi keyy. Mārātē koorko nto murēn nyoo kiikōōyēnchi Kiriistō :ng'ala chēē wuu chooto, kuuyu kiikukuurēch :Yēyiin kēēminy ām kaalyeet.

16 Inkētēē nee :inyiing' koorko nyoo 'kiiyēnchi Kiriistō yoo 'imuuchē iyey saanteeng'uung' /ki-iraraach, nto acha? Nto, inkētēē nee :inyiing' saannyya nyoo 'kiiyēnchi Kiriistō yoo 'imuuchē iyey /kiiraraach koorkēēng'uung', nto acha?

17 Māchāktōōs kurubē :chii kāāburnyii kuu wōloo kikiikuchōbtoochi :Mokoryoontēt yoo kikuurē :Yēyiin. Mākuutyēēt :nyūtēnyi nyēē ātōōrchinē kanisoosyek tukul.

18 Yoo kikuurē :Yēyiin chii koomuraatanaat, ku Yuutāyiin, kumāmāchāktōōs kusyeem kuyēk chii nyēē /manaakiimuraatan. Nto yoo kimeemu- raatanaat :chii yu kikuurē :Yēyiin, kuuyu kimā

Yuutāyiin, kumāmākyinē /kiimuraatan.

19 Yoo imuraatanaat :chii nto kumeemu-
raatanaat, kumāmii yēēt :kiy. Nteenee ng'ālyoo
nyēbo koomānuut, ku kule /kēēriib mākuutēkaab
Yēyiin.

20 Māchāktōōs :chii kōōbuur kuu wōloo kiwuunto
kukuurē :Yēyiin.

21 Yoo kiiyēku motwooriin, -meekany kooyiimi-
ing' mēt, nteenee yoo 'kēēnyōōru bārooyinto /ki-
ityaaktiing', icham.

22 Yoo /kikēēkuuriing' iyēku motwooriintēēt
ing'erech kule -mēēmiitē motwoornātēētaab
ng'ōōki, nteenee kwēēbooyiitu Mokoryoontēēt.
Nto yoo kiibāwu keey kukuuriing' :Yēyiin, inkēt
kule iyēku motwooriintēētaab Kiriistō.

23 /Kikyaaleenaak kiy nyēbo koomānuut kunyoo,
-mookany kubāwook :kōōrēēt.

24 Mbo ng'eetaabiya, ōyēyē yiisyēētaab Yēyiin
nyēē mātiny kule iyēku ng'oo.

25 Nto kurubta keey āk choo mākēēsyoottiin,
-māātinyē mākuutyēētaab Mokoryoontēēt nyēē
nāmē keey āk icheek. Nteenee ārwookwook
kuu chii nyēē /kiikoosēē keey kubo kiyēē
kiikōōbēruurēēnoo :Mokoryoontēēt.

26 Kubo wuuyinto nyēē miitē kuu nyiitēnyi,
āsōōtē kule kaykay -/mākiimutiis.

27 Yoo boonto :chii koorkēēt, kōōbuurto, nto yoo
māboonto, macheeng'.

28 Yoo kēēmutiis :chii, mēēbērē kāchoolwookēn,
āmēēbērē kāchoolwookēn :nkinee nyoo /kakiimut.

Nteenee, mākunyōōr :nyoo kēēmutiis nyāliluutēk chēē chaang' ām ming'ātēēnyii, -āmāmākyook :anii nyāliluutēchooto.

²⁹ Mbo ng'eetaabiya, kiyēē āmiitē ābooru ām yu-utēyu ku nyi: lēēkit :mēēyintaab kōōrēēt. Kunyi, māchāktōōs :murēnik choo kiikōōmutiis kumāswēē ng'aleekaab kēēstonikwaa.

³⁰ Nto choo mii kuriirtōōs kumāchāktōōs kōōbuurē wuu nyēē mātinyē ng'woonin. Nto choo mii kung'ērēchē kumāchāktōōs kōōbuurē wuu nyēē māng'ērēkootiin. Nto choo āliisyē, kōōbuur wuu nyēē mā cheekwaa :tukuuchoo koolē.

³¹ Nto choo yēyiisyēē tukuukaab kōōrooni kumāchāktōōs kōōbuur wuu nyēē māng'ērēkyinē tukuuchoo. Mii wokubotē :kōōrooni ām lēēkitō.

³² Āmāchē ōbuur nyēē māmii :kiyēē iyiiimook mētēwoy. Āmē mēt chiito nyoo māmēēmutiis :wōlēē makoong'ereekta Mokoryoontēēt.

³³ Nto chiito nyoo kiikōōmutiis, kōōsōōtē :nyoo wōlēē makoong'ereekta koorkēēnyii.

³⁴ Yooto mākusāch :kāāsōōtēywēēkyii. Isōōtē *:ārung'oonyoontēēt nto ku koorko nyēē musuk ng'aleekaab Mokoryoontēēt ānkōōnēmchinē keey kutukul. Nteenee isōōtē :koorko nyoo imutaat wōlēē makoong'ereekta saanteenyii.

³⁵ Āmwooyē ng'ālyoontooni sukuyēētyēēchook āmēēbērē kule kaakiichaak. Āmāchē ōbuur ām keelto nyēē rootaat nyēē kyōōnēmchi keey Yeyiin kutukul.

³⁶ Yoo isōōtē :booyoo kule keekaay chēēbnyii nyēē kōōkōōnnyoo kut kumii wokukēēytēē

:bēsyoōsyēk chēē yēmē / kiimut ānkōōsōōtē
:chiicho kule nyoolchinē kuwo kōōto, kōōrook
kooyiilta kuu wōloo māktooy. Māmii :kiy nyēē
miyaat yoo kamakta chēēbnyii /kiimut.

³⁷ Nteenee yoo keesootee mooyēēnyii ankootiil
kule kōōbuur :kōōkoonoo nyēē mēēbērē /kiimutē,
kumii :boontoonoo kuyēyē nyēē karaam.

³⁸ Kunyoo, boontēēt nyoo kamakta chēēbnyii /ki-
imut, kukayey nyēē karaam, nto nyoo kamamakta
chēēbnyii /kiimut, kukayey :nyoo nyēē karaam
miisin.

³⁹ Māchāktōōs :koorko kutāsē taay kōōbuurtooy
keyy saanteenyii yoo tākusoboot :saanteet. Ntee-
nee yoo kame :saanteet, /kēēchāmchinē koomut
keyy āk chiito ake tukul nyoo kacham :inee, kātikoo
kiikōōyēnchi :chiichooto Mokoryoontēēt.

⁴⁰ Nteenee ām wōlēē ākāstooy :anii, ibēruuroot
:koorkoonoo yoo /kamakiimut subak. Āsōōtē
kule mii kōōntōōwoo :Tāmirmiryēētaab Yēyiin yoo
āmwooyē ng'aleechu.

8

Kurubta keyy āk bany choo /kakeesaayta

¹ Kany, baa, āmwoowook ng'ālyoo kurubta keyy
banyeechaa /kēēsooytoochinē āynātōōs. Kubooyiit
man, kiinkētē sinee kule kēētinyē :tukul kiirnān.
Ng'āsēē keyy :ake kiirnān, kuchāmē :ake biiko alak
ānkōōtitiirē.

² Nto chiito nyoo yibē keyy kule inkētē kiito
ake, kumēēnkētē kiyoo kuu wōloo kātāmāchāktōōs
kōōnkētito.

³ Nteenee, chiito nyoo chāmē Yēyiin, kuchāmtooy :Yēyiin kule nyeenyii.

⁴ Kunyi, kurubta keey āk banyeechaa / kēēsooytoochinē āynātōōs, āmwooyē kule buch :āynātōōsyēchoo. Māmii :Yēyiin ake, nteenee akeenke :Yēyiin nkit!

⁵ Ānkoo ku chaang' :tukuuk barak nto wōlēēb ng'wēny chēē kutunkyinē :biiko alake kuu āynātōōsyēkwaa nto mokorēēnikwaa,

⁶ kiinkētē :acheek kule akeenke :Nyēē / kēēkutunkyinē. Nyooto ku Yēyiin nyoo Baaba ānkitoowu kiy ake tukul ānkēēminyē kēēkoonyitē inee. Akeenke :Mokoryoontēēt. Nyooto ku Yēesu Kiriistō nyoo yēchiintōōs kiy ake tukul āk Yēyiin ānkukōōnēēch soboonto.

⁷ Mēēbērē inkētē :biiko tukul ng'aleechēēb manta. Tākōōyimē biikaab Kiriistō alak yoo kaam bany chēē /kākēēsooytoochi āynātōōs. Nto kuuyu tākukuskusēch :bichooto, kōōsōōtē kule tōōs ng'ōōki yoo kaam banyeechaata.

⁸ Yoo kakyaa āmit, nto kamakyaam, mēēbērē yēyēēch kēēlēekityi Yēyiin.

⁹ Ōriib keey! Ānkoo ōtyookootiin o-am banyeechaa, -mookany kōōsākyi biiko choo mānāākich :kaakaaseeng'waa kunyōōr kāānakuut /ānkiiboot.

¹⁰ Yoo kāsook akweek choo ōng'oomēch :chiito nyoo kuskus :kaakaaseenyii ō-āmē banyeechaa /kākēēsooytooy ii, ōmiitē oob ō-āsānchinē nkinee kwaam banyeechaata?

8:3 1Kōōr. 12:13; Kala. 4:9 **8:4** Kiruu. 6:4 **8:5** 1Kōōr. 10:19-20

8:6 Yoowa. 1:3; 1Kōōr. 12:5-6; Ēfēes. 4:5-6; Kolos. 1:16 **8:9** Kala. 5:13

11 Kunyoo, mākōōsākyi :kiirnātēēng'woong' kubot :ng'eetaabiya nyiitēnyi kimēēchinē *Kāārārōokiintēēt.

12 Yoo kōōchoolwookēnchi mbo ng'eetaabkoomēt ām kēeli ōsuusyoone kāāyēnchinooyēēng'waa nyoo kuskus, kōōchoolwookēnchi Kiriistō.

13 Kunyi, yoo ākoo yēyē :kiyoo ā-āmē mbo ng'eetaabiya kubootyo, kāmēētāwāā-āmē banyeechaa subak.

9

Mānāātēēbchi keey :Bāwulō kiyēē kimisyinē kunyōōr

1 Maatyaaktaat :anii? Mā anii *lēbkēēyiin? Kyaakas Yēesu Mokoryoontēēnyoo ānkyōōtooku :akweek kubo yiisyēēt nyēē āyēchinē Mokoryoontēēt.

2 Mānāākoochi biiko tukul lēbkēēyēēt, nteenee, kubooyiit man, kyāākōōnook akweek. Wōlēē ōrubtooy :akweek Mokoryoontēēt, kōōbooru man kule anii :lēbkēēyiintēēng'woong'.

3 +Māāyēētēē keey ng'aleechu āmwoowook yoo kakwiilaataa :biiko alake.

4 Kēētinyē man /kēēkōōnēēch āmiik nto kiyēē kēēyēē kubo yiisyēēt nyēē kēēyēyē

5 ānkāātinyē man amut koorko nyēē kiikōōyēnchi Yēyiin sikēēbēētooy keey tukwaay kuu wōlēē yēytooy *lēbkēēyik alake, mbo :ng'eetaabkaametiitaab Mokoryoontēēt āk Bētērō.

6 Ara anii āk Barnaaba baateey chēē kēēyēmāktōōsii kēēyēyiisyē sikēēnyōōru kiyēē kyoomē?

7 Mii :chii nyēbo lukēēt nyēē imuuchē kukwēchi keey nkit beesaanikaab yiisyēēt? Nto mii mbo :chii nyēē choonē āmit, amaam āmiichoo? Nto mii :chii nyēē imuuchē kuriib tany āmāluusyo oō?

8 Mēēbērē āmiitē āmwooyē ng'aleechu āyyoong'unēē komostaab biich buch, nteenee siruutēkaab Yēyiin :chēē mwooyē kuu nyooto.

9 Mwooyē :siruutēkaab *Muusa kule, “-/ Mākēērātē yēēyto kuutiit yoo /kēēbooksē.”† Māmiitē :Yēyiin kung'ālōolēē yēēyto baateey

10 nteenee mii kung'ālōolēēnēēch nkacheek si yoo miitē :chiito kutēbēnē mōkōōnkēētaab yeeyiik nto kumii kuwōōrsē, kutinyēē mooyēēt kule +/ mākiikoochi kiy.

11 Kookeechaan :acheek ng'aleekaab Tāmirmiryēēt soboonwēkwook, ara nyikisyook yoo kōōkōōnēēch kiy nyēē kākēēyēētyēēchinēē keey?

12 Nto yoo ākoo tinyē :alake manta oōtoorēt :akweek ii, kwaam :nee +mōōtoorētēēch nkacheek? Manaakeeyaach :acheek / kēēyēwēēch kuu nyooto. Nteenee, kikeecham keemuyte kiy ake tukul kusiir yoo kātākēēkērēktooy biiko kukas lōkōōywēk chēē kāroomēch chēbo Kiriistō.

13 Ōnkētē oob kule nyōōrtooy :biiko choo yēyiisyē *Kōōtaab Yēyiin āmiik wōlooto? Nto -mōōnkētē kule āmē :choo bēelē kōrōsēek ām *kāābkōrōs

9:6 Yēyuut. 9:27; 18:3; Kala. 2:1, 9 † 9:9 Kiruu. 25:4 9:9 1Tēm. 5:18 9:11 Room. 15:27 9:12 Yēyuut. 20:33-34; 2Kōōr. 11:9

kereeryaanteetaab āmiichoo bēēlē?

¹⁴ Ām kēēlto nyēē wuu nyooto, kimwooy :nki-nee Mokoryoontēet kule māchāktōōs :biiko choo āmtootē lōkōōywēk chēē kāroomēch /kēēbāyē kubo yiisyoono.

¹⁵ Manaayaach :anii / kēēyēwoo kuu nyooto āmāmiitē āsirwook ng'aleechu kule sōōkōōnoo kiy. Ākāykooyē amee y kusiir kubuutēēnoo :chii kiyi āntumēērēē.

¹⁶ -Māāng'āsē keey yoo ā-āmtooy lōkōōywēk chēē kāroomēch, kuuyu mākyoo kule a-amte. Āmiitē nyēē miyaat nyēē tyaa yoo kamaa-amte lōkōōywēchu.

¹⁷ Nto kyāāchēēnkyi keey kule a-amte, nto yēmāksē / kēētuwēnoo. Nteenee kuuyu / kiikiitōōrwoo, kumāchāktōōs a-amte.

¹⁸ Kiyēē āng'ērēchēē ku a-amte lōkōōywēk buch nyēē -māāyoochē kiy.

¹⁹ Ābāwu keey āmābāwoo :chii ake tukul, nteenee āchāmē āyēētyēēchi chii ake tukul saaweech biiko chēē chaang' kucham Kiriistō.

²⁰ Kyāānkāā-āmchinē Yuutayeek, kyāābuurē kuu wōlēē wuu :icheek sāāyisu. Kyāābuurē āk Yuutayeek bāwu :kiruutēk wuu nyēē bāwoo nkani :kiruutēk, ānkoo sinee -mābāwoo anii :kiruutēkaab *Muusa, sāāyisu icheck.

²¹ Kyāābuurē wuu nyēē -māāwuuyē Yuutāyiin yoo āboontē keey choo mā Yuutayeek, sāāyisu icheck. Ānkoo wuu nyooto, āboontē mākuutēkaab Yēyiin, kuuyu bāwoo :Kiriistō.

9:13 Laawi. 6:16, 26; Kāāyit. 18:8-10; Kiruu. 18:1 **9:15** Yēyuut. 18:3 **9:16** Room. 1:14; Yēyuut. 9:15; 26:16-18 **9:20** Yēyuut. 16:3; 21:20-26

22 Nto ām wōlēē miitē :choo kuskusēch, āyibē keey :nkani kule akuskus sukung'eet āyisu. Kūnyoo, kwaayey keey akerkeyiitu bichoo alak tukul si nto anyuun āsāru mbo biiko kereeryaa.

23 Āyēyē ng'aleechu tukul kubo lōkōōywēk chēē kāroomēch sāānyōōru :nkani bērurooto nyoo /ki-ikēēkuurtoochi biiko.

/Kēētuwēnē chii nyoo kēēkiil keey

24 Ōnkēt kule yoo ing'wēēnē keey :biiko ām labateet kōōbēliisyē :akeenke ānku nyooto baateey nyēē /kēētuwēnē. Kūnyoo, māchāktōōs ōlābātē ōtinyēē mooyēēt kule +/mākēētuwēnook.

25 Chii ake tukul nyoo māchē kōōbēliis ām labateet, /kēēmākyinē kusatee keey ng'al chēē chaang' ānkōōnēmchi keey labateet. Nteenee yoo kēēbēliis, /kēētuwēnēē kiy nyēē -mēēbuurē kulōōyiit. Nteenee kēēyēyē yiisyēētaab Yēyiin sikēēnyōōru tuwēnto nyēē wēētii kibchuulyo.

26 Kūnyi, -māāmiitē :anii ālābātē kuu chii nyēē -mēēnkētē kiyēē lābātyinē. -Māāmāchē anii akwet yoomat.

27 Nteenee, kyaaneet bōōrnyuu muytaayeet si yoo ā-āmchinē alak lōkōōywēk, mēēbērē +maakuste kiyoo +/mākēētuwēnēēnoo.

10

-Mōōwuruur Mokoryoontēēt

9:22 1Kōōr. 10:32-33; 2Kōōr. 5:11 9:25 Filib. 3:12-14; 2Tēm. 2:5; 4:7-8; Ibu. 12:1; Yāāk. 1:12; 1Bēt. 5:4; Ng'oong'. 2:10; 3:11

1 Mbo ng'eetaabiya, āmāchē āsōōtwook kiyēē kiyeyakay ām wōlēē mii :mbo kuuko. Kiriib icheek :boolteet ankwaay :tukul tōōliilēēt.

2 Yooto kwooyē :icheek tōōliiloonoo ānkuriibootē :booltaanaa, kuyēk :icheek tukul rubiikaab *Muusa.

3 Kyaam :tukul āmnyoontēēt nyoo kikōōnu :Yēyiin

4 ānkuyyēē bēēko kibtaman chēē kikwoonēē rwaanteet ām keel nyēbo kwōng'uut. Kiiyyoonkyinē :rwaantaanaata Kiriistō.

5 Mānāāng'erēkyi :Yēyiin kāāburtaab bichoo wōlēē wōō sōōkāsē kule kibēkyinoot :bichoo suurkwēēnēēt.

6 Kunyoo, kēēkāsēē ng'aleechaa kule mēērook kēēkōchōnkyi Yēyiin kuu wōloo kiyēytooy :bichoo.

7 -Mōōyēku biich chēē okutunkyinē āynātōōs kuu wōloo kiwuunto :bichooto alake, kuuyu mwooyē :siruutēkaab Yēyiin kule, “Kiswēē :biich saakwaanaa kuyyēēsyoo bokōōsuuchi ng'al chēē mākāroomēch.”†

8 -Makaraam /kēēmārtooy kuu yoo kiyēyē :alake ām bichoo sukubēku bēsyēēt akeenke :chēē kiyitē kisyēērōōk tibtēm āk sōmōk.

9 Māmāchāktōōs /kēētyēmē Mokoryoontēēt kuu wōloo kityēmtooy :alake ām bichoo sukubākāchē icheek :ēērēēnōōk.

10 -Mōōng'unyng'uunyē kuu yoo kiyēyē :alake sukubākāchē icheek *:malayikeet nyoo āroontooy biich.

10:1 Chuy. 13:21; 14:19-22, 29 **10:3** Chuy. 16:13-21, 31 **10:4** Chuy. 17:6 **10:5** Kāāyiit. 14:29-30; Ibu. 3:17 † **10:7** Chuy. 32:2, 6, 19 **10:8** Kāāyiit. 25:1-9 **10:9** Kāāyiit. 21:5-6 **10:10** Chuy. 14:11-12; Kāāyiit. 16:41-50

11 Kēēkāsēē yooto ng'aleechu kuyēk kāānēētēywoo. / Kikēēsirwēēch sukung'eet kēēriibēē keey :acheek choo kēēminyē kōōrēēt ām bēsyoōsyēchu kaakuriik :tabanta.

12 Kunyoo, yoo ōbērē ōtitiirōotiin kumāchāktōōs ōriibē keey -/makeekentaak.

13 Tyēmuutyēēt ake tukul nyēē chōōnchook ku nyoo nāmē chii ake tukul. Ōmuuchē omaang'tee keey Yēyiin kuuyu mēēbērē makwaastaak /keetye-maak kukeeytee tyēmiisyēēt nyēē ōmuuchē. Nto yoo /kakeetyemaak, mākōōboorwook kēēlto nyēē soochuntee ānkubōōkich.

14 Kunyoo ii, chōōrōōnuutēkyuu chēē āchāmē, os-atee keey ōkutunkyinē āynātōōs.

15 Āmiitē āng'āloolwook akweek biich chēē ōsēwunootiin, kunyoo, ōrōōtootē :akweek kiyēē āmwooyē.

16 Yoo kēēyyēēwunēē terekyeet nyoo kēēbirchinēē Yēyiin kōōnkōy, kēēmiitē yooto kēēyēmtooy korotiikaab *Kāārārōokiintēēt. Nto yoo kēēbētēsē mukaatiit, kēēyēmtooy bōōrtaab Kāārārōokiintēēt.

17 Kuu yoo akeenke :mukaatiinaa, kēēwuuyē akeenke, ānkoo kēēchoong'ēch, kuuyu kyoomē mukaatiinaata akeenke.

18 Okas baa, akweek biikaab *Isrāyēēl. Yēmtooy oob :biiko choo bēēlē kōrōsēēk kiyēē /kēēbēēlē ām *kāābkōrōs, yoo āmiisyē?

19 Yoo āmwooyē kuu nyooto, āmiitē ābooru kule kōrōsēēchoo /kēēyēchinē āynāt ku kiy, nto kule kiy

:āynātoonoo?

²⁰ Achicha! Māwuu nyoo. Kōrōsēek tukul choo yēyē :biiko choo mānēyēnchi Yēyiin, kuyēchinē :choo tāmirmirook chēē miyootēch āmēēbērē yēchinē Yēyiin. -Māāmākyook akweek ōyēmtooy kiy āk tāmirmirooy.

²¹ Mēēmuuchāktōōs ōyyēēwunēē terekyeetaab Mokoryoontēēt āk nyēbo tāmirmirook chēē miyootēch. Mēēmuuchāktōōs ō-āmē Saakweetaab Mokoryoontēēt āk āmit choo /kākēēsooytoochinē tāmirmirook chēē miyootēch.

²² Ara, yoo ōmiitē ōyēyē kuu nyooto, ōmiitē ōwuruurē oob Mokoryoontēēt kung'woonchi :moo? Ōsōōtē kule ōmuuchē wōlēē tēēnto :kāāmuukēywēēkaab Mokoryoontēēt?

Ōkoonyitē Yēyiin ām kiyēē ōyēyē

²³ Mwooyē :alake ām akweek kule, “/Kēēchāmwoo kiy ake tukul.” Nteenee āmwoowook kule mā karaam :kiy ake tukul. Mātēēchē biich :kiy ake tukul.

²⁴ -Mēēchēēnkyinootē keey nkit karaamat, nteenee ichēēnkyinootē alak.

²⁵ Ō-āmē bēēny ake tukul nyoo koo-alee wōlēē /kyoolēē banyēek amookany kwaamaak mēt kule ara /kākēēsooytoochi āynātōōs nto acha.

²⁶ Mwooyē :siruutēk kule, “Bo Yēyiin :kōōrēēt āk tukuuk chēē mii kōōrēēt.”†

²⁷ Yoo kākuurook :chii nyēē mānēyēnchi *Kāārārookiintēēt kule bōō-āmiisyē ām kanyii

10:19 1Kōōr. 8:4 **10:21** 2Kōōr. 6:15-16 **10:23** 1Kōōr. 6:12; 8:7-12 **10:24** Room. 15:1-2; 1Kōōr. 10:32; 13:5; Filib. 2:4 † **10:26** Tyēēn. 24:1 **10:26** Tyēēn. 89:11

ānkōōmāchē kule obe, obe. O-am bēēny ake tukul nyoo kākōōnook amookany kwaamaak mēt kule ara /kēēchāmwook o-am.

²⁸ Nteenee, yoo kāmwooy :chii kule / kākēēsooytoochi āmiichu āynātōōs, mēērook o-am kubo chiichooto kāmwoowook, kuuyu yoo koo-am āmiichoo kōōsōōtē :chiichoo kule miyaat.

²⁹ Mā akweek :chēē ōsōōtē kule miyaat, nteenee chiichooto :nyēē imuuchē koosoot kuu nyooto.

Imuuchē kumwooy :chii kule, “Kērēktoo anii nyi atyaakaat kule nee :wōlēē isōōtitooy :chiito?

³⁰ Yoo ākoo āmiitē ā-āmiisyē ābirchinē Yēyiin kōōnkōy ii, kwaam :nee sukung'alaaleenaa :chii kule kaayey nyēē miyaat?”

³¹ Kookas, yoo ō-āmē nto yoo ōyyēē kiy, nto yoo ōyēyē kiy ake tukul, kumāchāktōōs ōyēyē ōkoonyitē Yēyiin.

³² -Mooyey kiy nyēē miyaat ām wōlēē mii :bi-iko ānku Yuutayeek, choo mā Yuutayeek nto ku biikaab Kiriistō.

³³ Āsyēēmē ang'ereech chii ake tukul ām kēēlto ake tukul. -Māāmiitē āchēēnkyinootē keey :anii nkit karaamat nteenee āchēēnkyinootē biiko chēē chaang', /sikiiraraach.

11

¹ Māchāktōōs ōyēyē kuu wōloo āyēytooy :anii, kuu wōloo ārubtooy wōlēē yēytooy :Kiriistō.

Kāāburtaab kooruuk yoo /kēēmiitē saayet

2 Āsiltook, kuuyu ōsōōtoo ām kiy ake tukul ānkōōriibē kāānēētēywēek kuu yoo kyāānēētook.

3 Āmāchē ōnkēt kule bāwu :murēnēēt koorkēēt, kubāwu :Kiriistō murēnēēt. Nto nyēē bāwu Kiriistō ku Yēyiin.

4 Yoo kēēyēēn :murēno ake tukul ām acheek mētinyii yoo sooyē nto yoo ng'ālooltoochinē Yēyiin, kōōbooru kule mākoonyitē Kiriistō.

5 Nto nkinee koorko ake tukul nyoo mēēbērē kēēyēēn mētinyii yoo sooyē nto yoo ng'ālooltoochinē Yēyiin, mākoonyitē saanteenyii. Kerkeey :yooto wuu nyēē kēērēr mētinyii kōōntosuur saanteet.

6 Yoo mēēbērē kēēyēēn :koorko mētinyii kōōboor koonyit ām wōlēē miitē :saanteenyii kukaykay kōōrēr. Nto subak, kuuyu ng'ālyoo nyēē mābo koonyit ām wōlēē mii :saanteet yoo kēērēr :koorko mētinyii, kumāchāktōōs kōōyēēnē.

7 -Mēēyēēn :murēno mētinyii kuuyu /kikeeyey /kiikerkeeyee Yēyiin ānkukoonyitē Yēyiin. Nto koorkēēt, kukoonyitē :nyoo saanteenyii.

8 Mēēbērē kiyēwunēē :Yēyiin murēnēēt koorkēēt, nteenee kiyēwunēē koorkēēt murēnēēt,

9 āmēēbērē /kikēēyēyē murēnēēt kubo koorkēēt, nteenee /kikēēyēyē koorkēēt kubo murēnēēt.

10 Nto kubo malayikaanik, kumāchāktōōs :koorko kōōyēēnē mētinyii sukōōboor kule bāwu inee :saanteenyii.

11 Ānkoo wuu nyoo, buch :koorko yoo mātinyē saannyya anku buch :nkinee saannyya yoo mātinyē :koorko, yoo kiikōōyēnchi Mokoryoontēēt.

12 Kichōōnēē :koorkēēt bōōrtaab murēnēēt ānkusichē :koorko murēn. Kunyoo, kwoonēē :tukwaay wōlēē mii :Yēyiin.

13 Kunyi, okas :akweek nkit. Ara karaam ām akweek yoo sooyē :koorko āmēēyēēnoot :mētinyii?

14 Ara, inēetook :wōlēē wuu ātēbuutēkaab biiko kule ng'alyoo nyēbo kāāntosuurrāt kutinyē :murēno buut chēē kōōyēch?

15 Nteenee yoo boonto :koorko buut chēē kōōyēch kuyibchinē koonyit, kuuyu /kikiikoochi buutēechooto sukōōyēēnē mētinyii.

16 Yoo māchē :chii ake tukul kule kukwiil ng'aleechu, kumābootēēch :ng'ala chēē wuu choo āmābooto nkicheek kanisoosyek ām wōlto ake tukul.

Ōrōōtootē kiyēē ibooru :bōōrto āk korotiikaab Mokoryoontēēt

17 Mākoy āsilook ām kiyēē āmiitē wāāmwoowook kuuyu kiyēē ōmiitē ōyēyē ām tuuyōōsyēkwook kumā karaam.

18 Ng'alyoo nyēbo taay ku kule kosiila yiit kule -mōōkāsyiintōōsii yoo ōtuuytōōsii ōkutunkyinē Yēyiin ankataacham kule wuu nyooto.

19 Āchāmē kule imuuchē kukaraam yoo kōōchuunchuunnyē, sukutook kule mbo ng'oo ām akweek :chēē churtootiin ām wōlēē miitē :Yēyiin.

20 Yoo kyōōtuuytōōsii, kyōōbērē tōōs ōmiitē ō-āmē āmnyoontēētaab Mokoryoontēēt nteenee mēēbērē bo Mokoryoontēēt :āmnyoontoonoo,

21 kuuyu simkwoomē :chii āmiikyii ānkuyyēēsyo amakanyee chuut sukuyemta tukul. Yooto

makubeetee :alake kuut nto alak kubiyoong'iis ānkubōōkiit.

²² Yoo kā saakwa nyēbo āmiisyō, kwoomiis :chii ām kanyii. Ōmōōntoochinē nee akweek :choo ōyēku mokorēen biikaab Kiriistō choo kuskusēch? Ara +māāsilook? Achicha!

²³ Kyāā-āmwook kiyēē kiyey :Mokoryoontēēt. Ām kwēēmowuunoo /kikēēchoomtooy Mokoryoontēēt Yēesu, kinam mukaatiit,

²⁴ nto yu kikiikubirchi Yēyiin kōōnkōy, kubetes ānkumwooy kule, “Bōōrnyuu :nyi nyēē /kākēēkōōn kubo akweek. O-am sōōsōōtēēnoo.”

²⁵ Yu kābokwoomiis kubēk, kunam terekyeet nyēē kimii *:tifaayiik ānkumwooy kule, “Kirooty-eet :nyi nyēē lēēl kubununēē korotiikyuu. Ōyyēē sōōsōōtēēnoo.”

²⁶ Ō-āmē āmnyoontooni ānkōōyyēē tifaayiichu ākoy bēsyēēt nyēē iyēēwunēē :Mokoryoontēēt sōōsōōtēē meenyii.

²⁷ Kunyi, chii ake tukul nyoo āmē āmnyoontooni nto nyoo yyēē tifaayiichu ām kēēlto nyēē mā karaam, kukāākuchoolwookēn kuuyu -mēērābchinē kiyēē ibooru :bōōrto āk korotiikaab Mokoryoontēēt.

²⁸ Māchāktōōs kōōrōōtootē keey :chii kurook nto āmē mukaatiit nto kuyyēē tifaayiik.

²⁹ Chii ake tukul nyoo āmē mukaatiit nto kuyye tifaayiik kumānēēnkēt kiyēē ibooru :bōōrtaab Mokoryoontēēt, kumii kōōtiilchinē keey ng'al.

³⁰ Kiyooto :nyēē yēyē chēē chaang' ām akweek kutānkusiitu kut kōōkubēk :alake.

³¹ Nteenee, yoo kēērōōtoot keey :chii, mā koy / kiitiilchēēch ng'al.

³² Chuulēech :Yēyiin -/simakiiruusteech āk choo mānēēyēnchi Yēyiin.

³³ Kunyoo ii, mbo ng'eetaabiya, yoo ōmāchē o-am āmnyoontēetaab Mokoryoontēt kumāchāktōōs ōkānyē keey.

³⁴ Yoo āmē chii :kēmēy, kumāchāktōōs simkwoomiisyē ām kanyii, simēēsākyi keey :inee /kiitiilchi ng'al yoo ō-āmiisyē. Kunyi, kurubta keey āk ng'aleek alak chēē tāāboontē, +machaasat yoo kāachōō.

12

Kāāmuukēywēek chēē rōōbchinē biich
:Tāmirmiryēetaab Yēyiin

¹ Mbo ng'eetaabiya, kurubta keey āk kiyēē rōōbchinē biich :Tāmirmiryēetaab Yēyiin, -māāmāchē ōbuur nyēē -mōōnkētē nyēē karaam.

² Ōnkētē kule yoo kitākutoombo ōyēnchi Yēyiin, / kikiikēētēwēchook ōyēēlchi āynātōōsyēchoo māng'ālōolē.

³ Kunyi, āmwoowook kule māmwooyē :chii nyēē intōōchinē :Tāmirmiryēetaab Yēyiin kule, “Kuchubākoy :Yēēsu.” Āmāmii :chii nyēē imuuchē kumwooy kule, “Mokoryoontēt :Yēēsu” yoo kāmēēboorchi :Tāmirmiryēēt.

⁴ Rōōbchinē biich :Tāmirmiryēetaab Yēyiin kāāmuukēy chēē tēērchiin, nteenee akeenke :Tāmirmiryoonoo.

5 Mii :yiisyōōnuutēk chēē makerkeey chēbo Mokoryoontēēt, nteenee akeenke :Mokoryoontoonoo.

6 Mii :ng'ala chēē /kiilātē chēē makerkeey, nteenee akeenke :Yēyiin nyoo yēyiisyēē chiito ake tukul.

7 Iboorunēē keey :Tāmirmiryēēt wōlēē mii :chii sukuyētyēēchi biiko tukul.

8 Ikoochinē :Tāmirmiryēēt chiito ake kiirnatēēt ānkuyēyē ake kōōnkēt wōlēē wuu :ng'aleek chēē wunyoottiin.

9 Ikoochinē ake kookaasee keey ām mooyēēt akeenke kule ākoy kuyeyakay :kiyēē bēērē. Nto ake, kurōōbchi kāāmuukēywēēk chēē isoobsēē.

10 Ikoochinē ake kāāmuukēy kuyey ng'al chēē /kiilātē, nto ake, kuyey kung'ālooltoochinē Yēyiin. Ikoochinē ake kāāmuukēywēēk chēē inkētēē kule tāmirmiryēēt nkōnō :nkōnō nto ake kōōkoochi kung'alaal ām ng'ēlyēēbik chēē tēērchiintōōs. Nto ake, kōōkoochi nyoo kumwooy kiyēē ibooru :ng'aleechaata kāmwooyē :nyiin.

11 Akeenke :Tāmirmiryooni kōōnu kāāmuukēy /keeyey ng'aleechu tukul ānkōōkoochinē :inee chii ake tukul kāāmuukēywēēchoo kuu wōlēē māktooy.

Akeenke :bōōrtaab chiito ānkutinyē komoswookik chēē chaang'

12 Akeenke :bōōrtaab chiito ānkoo chaang' :komoswookik chēē yēyē bōōriitēnyi. Wuu nyooto mbo ām wōlēē miitē :Kiriistō.

13 /Kikeebatisaneech ām Tāmirmiryēēt akeenke kēēyēku bōōrto akeenke ānkiiyēku Yuutāyiin nto nyēē mā Yuutāyiin, nyēē motwooriin nto nyēē bāwu keey. /Kikēēkōōnēēch tukul Tāmirmiryēēt akeenke keeyye.

14 /Kimākēēyēyēē bōōrto kiito akeenke, nteenee /kikeeyeyee komoswookik chēē chaang'.

15 Ānkoo kāmwooy :kereenkeet kule, “-Māābooyē bōōrto, kuuyu -māāmuuchē ayey kiyēē yēyē :āwut” kutākubo bōōrto.

16 Ānkoo kāmwooy :yiitit kulē, “-Māābooyē bōōrto, kuuyu -māāmuuchē ayey kiyēē yēyē :koong'ta” kutākubo bōōrto.

17 Nto ki koong'ta :bōōrto tukul ii, nto / kēēyēbchinēē nee yiit ng'aleek? Nto, ki yiitit :bōōrto tukul ii, nto /kiing'uutēē nee?

18 Kubooyiit man, kiikuchōb :Yēyiin komoswookik tukul ām bōōrto kuu wōlēē kimāktooy kōōbuurto :ake tukul.

19 Nto ki komoswookichoo tukul ku kiy akeenke ii, nto kiyēku nee :bōōrto?

20 Kuu wōloo wuu, chaang' :komoswookik, nto bōōrto ku akeenke.

21 -Mēēmuuchē :koong'ta kumwoochi āwunnyēk kule, “-Māāmāchook,” āmēēmuuchē :mētīt kumwoochi kēēēnkōōk kule, “-Māāmāchook.”

22 Nteenee komoswookikaab bōōrto choo wuu nyēē kuskusēch, ku chooto :chēē māchāktōōs miisin.

23 Nto komoswookik choo /kēēkāsē kule mābo laat kumāchāktōōs / kēēyibē chooto kubooyiit barak miisin. Nto choo bēēē :biiko mātooku ku chooto :chēē māchāktōōs /kiiyēēnē miisin,

24 nteenee māmāchāktōōs / kiyyēnē komoswookik chuut alak. Yēyiin nkit :nyēē kiyēyē bōōrto sukung'eet /kēēkoonyit komoswookik choo kuskusēch.

25 Kunyoo, māmāchāktōōs kubchēyē keey :komoswookikaab bōōrto nteenee māchāktōōs kuyēetyēechinē keey.

26 Yoo nyālilē :komosta akeenke, kunyālilootiin :nkicheek komoswookik chuut alake. Nto yoo koonyitoot :komosta akeenke, kukoonyitootiin :nkicheek komoswookik chuut alake.

27 Kunyoo, akweek :bōōrtaab Kiriistō ānkōōbooyē :tukul inee.

28 Nto ām biikaab Kiriistō, kiikutool :Yēyiin kurook *lēbkēyik, *wōōrkooyik āk kānēētik. Kiikōōkoochi alak kuyēyē ng'al chēē / kiilātē, kōōkoochi alak kāāmuukēy kōōsoobso, kuyey alak kuyēetyēechinē biiko alak, kōōkoochi alak kāāmuukēywēēk kōōntōōchi chuut, nto alak kōōkoochi kung'āloolē ām ng'ēlyēēbik chēē tēērchiintōōs.

29 Ara kēēyēku :tukul lēbkēyik? Nto kēēyēku :tukul wōōrkooyik? Nto kēēyēku :tukul kānēētik? Nto kēēyēyē :tukul ng'al chēē /kiilātē?

30 Ara kēēboontē :tukul kāāmuukēy chēē kiisoob-sēē? Nto kēēng'ālooltēē :tukul ng'ēlyēēbik? Nto kiimuuchē :tukul kiibooru kiyēē ng'ālooltooy :bi-chooto?

31 Ōchēēng'ē rōōbēywēēkaab Tāmirmiryēēt chēē wōōyēch ānkāāmāchē āboorwook kēēlto nyēē karaam miisin.

12:26 Room. 12:15; 2Kōōr. 11:29 **12:27** Room. 12:4-5; 1Kōōr. 6:15; 10:17; 12:12; Ēfēēs. 1:23 **12:28** 1Kōōr. 12:8-10; Ēfēēs. 4:11-12
12:31 1Kōōr. 14:1

13

Chamateet

¹ Ānkoo कांग'alaal ām ng'elyēēbik chēbo biich nto chēbo malayikaan, āmēēbērē ātinyē chamateet, ku bōlāt :nyoo buch.

² Nto yoo ātinyē rōōbēywoontēēt nyēē āng'ālōoltoochinēē Yēyiin ānkāānkētē kiy ake tukul nyēē wunyaat nto mbo kule ātinyē kāāyēnchinooyēēt nyēē imuuchē kōōwuuy kōōrēēt āmāātinyē chamateet, ku buch.

³ Yoo kāākoochi biiko choo bānoon tukuukyuu tukul nto mbo yoo kāākooytē soboonnyuu / sikēēkoonyitoo* āmāātinyē chamateet, māmii :kiyēē ānyōōru.

⁴ Yoo iboontē chamateet, kuyēyiing' imuytoochinē ng'aleekaab biiko alak. Nto yoo tinyē :chii chamateet, ku lēēl :moo āmātinyē tuuyin bo moo, āmāng'āsē keey,

⁵ āmā awees, mātinyē sooynān, māsimmkunyēēru, māmāmtooy ng'al mukuulēy,

⁶ māng'ērēkyinē tukuuk chēbo rōkōs nteenee ng'ērēkyinē choo bo manta,

⁷ lukuyē ng'al, ikoosēē keey ānkōōkēnēē keey Kiriistō ānkumuytooy.

⁸ Māng'ētē :chamateet. Nteenee makuyit :bēsyeēt nyēē mēētākung'ālōoltoochinē :biiko Yēyiin, āmēētākung'ālōoltēē :biiko ng'elyēēbik, / āmēētākēng'oonkyinē chii ng'al.

13:1 2Kōōr. 12:3-4 **13:2** Mat. 7:22; 17:20; 1Kōōr. 12:8 * **13:3** Mwōoyē :sirutek alake kule /bokeebeela. **13:3** Māarkō 10:21
13:7 Room. 13:8-10; 1Kōōr. 8:1

9 Rartaat :ng'oomnānēēnyoo -āmākēēnyōōru ng'oong'uutēkaab Yēyiin kuchurta.

10 Nteenee yoo kayit :bēsyēēt nyēē / kēēyēyēē kiy ake tukul kuchurta, mākubootyo :ng'aleek choo māchurtootiin.

11 Yoo kitāāmining', kyāāng'ālōolē ānkāāsōōtē ng'al chēbo leekwaanti. Nto yu kāwāāwōōyiitu abakaakte ng'aleechaa kibo leekwaanti.

12 Kēēmiitē kēēkāsē raat ng'al kumēēymēyootiin, nteenee +mabokeykas ām bēsyoonoo kuchurta. Ki-inkētē raat kereeryaa, nteenee +mābokiinkēt ām bēsyoonoo kuchurta kuu wōloo inkētītēēch :Yēyiin kuchurta.

13 Okany keetas taay kiikoosēē keyy ānkiikēnēē keyy Yēyiin ankookany kēēchāmē chii ake tukul. Kiito nyēbo koomānuut ām ng'aleechu tukul ku kule 'kēēchāmē chii ake tukul.'

14

Ōtitiirē keyy yoo ōtuuytōōsii

1 Ōnēmchi keyy chamateet ankoocheeng' rōōbēywēēkaab Tāmirmiryēēt ānku miisin nyēbo kule ōng'ālōoltoochi Yēyiin.

2 Chii ake tukul nyoo ng'ālōolē ām ng'ēlyēēbik, kumāmii kung'ālōolchinē biiko nteenee ng'ālōolchinē Yēyiin. Māmii :chii nyēē imuuchē kōōnkēt kiyēē miitē :chiichooto kumwooyē kuuyu mii kung'ālōolē ng'al chēē wunyootiin kubununēē tāmirmiryēēnyii.*

13:12 Room. 8:24; 2Kōōr. 5:7; 1Yoowa. 3:2 13:13 1Tēēs. 1:3;
1Yoowa. 4:16 14:1 1Kōōr. 12:10 * 14:2 Nto Tāmirmiryēētaab
Yēyiin.

³ Nteenee, chii ake tukul nyoo ng'ālooltoochinē Yēyiin, kung'āloolchinē biiko kōōnēērē, kōōkomkoomu ānkusooysooyē.

⁴ Nto chiito nyoo ng'āloolē ām ng'ēlyēēbik, kumiitē :nyoo kōōtitiirē keey nkit. Nto nyoo ng'ālooltoochinē Yēyiin kumiitē :nyoo kōōnēērē kaniseet.

⁵ Abērē nto ong'alaal :akweek tukul ām ng'ēlyēēbik, nteenee, kāāmāchē miisin kule nto ōng'ālooltoochi :tukul Yēyiin. Karaam yoo kāng'ālooltoochi :chiito Yēyiin kusiir yoo kang'alaal ām ng'ēlyēēbik. Tōōs baateey yoo kēēboor kiyēē kāng'āloolēē ām ng'ēlyēēbichooto sukooneer :ng'aleechaa kaniseet.

⁶ Kunyoo ii, mbo ng'eetaabiya, yoo kāāchōō wōloo ōmiitē, ankaang'alaal ām ng'ēlyēēbik kumāmii :kāroomnyo. Sārwook baateey yoo kāāng'oong'wook kiy nto ayeyaak ōnkēt kiyēē wunyaat, nto āng'ālooltoochinē Yēyiin nto aneetaak.

⁷ -Mēēmuuchē :chii kōōnkēt tyēēntaab bukantiit nto nyēbo kurēēruut yoo /kākēēbutoobut nto /ka-keekuutaakuut kuu choo buch.

⁸ Nto subak, yoo kāmāchēy :aryeembuut nyēē karaam, sukukasakay kule kuurē biikaab lukēēt, kumēēmuuchē :chii kuwo booryēēt.

⁹ Kunyoo, wuu nyooto ām wōlēē ōmiitē :ak-week. Yoo koong'alaal ng'al chēē mākāsāktōōs kōōmuuchē kule nee kōōnkēt :biiko kiyēē ōmiitē ōmwooyē. Mākuyibē :yoomeet ng'aleekwook.

¹⁰ Tookunoot kule mii :kuutuweek chēē chaang' kōōrēt kumukuul, ānku yoo /kakeeng'alaal, kumii

:kiyēē ibooru.

¹¹ Yoo -māāmuuchē kut ānkēt kiyēē mwooyē :chi-ito ake, āyēku soboyiin ām wōlēē mii :chiichooto nto yoo mākāsē nyeenyuu ku soboyiin :nkinee ām wōlēē āmiitē.

¹² Wuu nyooto yoo kang'alaal :chii ām ng'ēlyēēbik chēē -mōōnkētē. Kuu yoo ōchēēng'ē rōōbēywēēkaab Tāmirmiryēēt, kumāchāktōōs ōchēēng'ē miisin choo inēērē kaniseet.

¹³ Kunyi, kurubta keey āk ng'ālyoontooni, māchāktōōs kusooyē :chiito nyoo ng'āloolēē ng'ēlyēēbik kule koomuuch kōōboor kiyēē mii kumwooyē.

¹⁴ Yoo āsooyēē ng'ēlyēēbik ku tāmirmiryēēnyuu :nyēē sooyē nto yooto tukul māmii :mētinyuu kuyēyē kiy.

¹⁵ Kunyoo, ara +māāyēyē nee? +Māāsooyē āyēyiisyēē tāmirmiryēēt nto ām āsiiswēk alak āsooyēē mētīt. +Māātyēēnēē tāmirmiryēēt nto ām āsiiswēk alak ātyēēnēē mētīt.

¹⁶ Yoo siltooy :chii Yēyiin ām tāmirmiryēēt nkit, mākumwooy kule nee :chii nyēē mānāānooyēē ng'aleechaa kule, “Kuwuuyiit nyooto,” yoo -mēēnkētē kiyēē /kēēmiitē /kēēmwooyē?

¹⁷ Imuuchē kumiitē kubirchinē Yēyiin kōōnkōy ām kēēlto nyēē karaam, nteenee -mēēmuuchē :yooto kuyēētyēēchi nyiin ake.

¹⁸ Ābirchinē Yēyiin kōōnkōy, kuuyu āng'āloolē ām ng'ēlyēēbik kusiir akweek tukul.

¹⁹ Nteenee, yoo kēētinyē keey biikaab Kiriistō kēēkutunkynē Yēyiin, ākāykooyē amwaay ng'aleek muut chēē kāsāktōōs, kusiir ang'alaal ām ng'ēlyēēbik ng'al chēē mā tēē chu.

20 Mbo ng'eetaabiya, obakaakte ng'al chēbo leek-waanti. Nteenee kurubta keey āk rōkōs, ōbuur kuu lēekōōy. Nto ām tukuuk alak ōyēku biich chēbo kuunyuut.

21 Mwooyē :Yēyiin ām siruutēk kule, “+Māāng'ālōolchi bichu kubununēē biiko chēē ng'ālōolē ām kuutuweek alak āk choo sobooy. Ānkoo kuwuu nyooto, mākooy kukāswo.”†

22 Yoo ng'ālōolē :chii ām ng'ēlyēēbik, kōōboorchinē kiito ake biiko choo mānēēyēnchi Yēyiin āmēēbērē choo kiikōōyēnchi. Nto yoo /kēēng'ālōoltochinē Yēyiin, kumii /kēēng'ālōolchinē choo kiikōōyēnchi Yēyiin, āmēēbērē choo mānēēyēnchi.

23 Kunyi, yoo kōōtuuyēēchi yēēt akeenke ankoong'alaal ām ng'ēlyēēbik ankukwa :biiko chēē mānāānooyēē ng'aleechaa nto ku choo mānēēyēnchi Yēyiin, māmwooyē kule kāākubunwook :mētēwoy?

24 Nteenee yoo kāchō :chii nyoo mānēēyēnchi Yēyiin nto nyēē mānāānooyēē ng'aleechaa, yoo mii kung'ālōoltochinē :biiko Yēyiin, makukasee ng'aleechaa tukul kule boonto miyootyēēt. Nto yooto, kucham kule choolwookēnoot

25 ānkutook :tukuuk chēē kiwung'ta keey. Kunyoo, mākōōryookyi keey ng'wēny kukākutunkyi Yēyiin kumwooyē kule, “Lēyyē, mii :Yēyiin kwēēnuung'woong'.”

26 Kunyoo ii, mbo ng'eetaabiya, ara +maamwaay nee? Yoo kōōyēmē yēēt akeenke, kumāchāktōōs kutinyē :chii ake tukul kiyēē

14:20 Ēfēēs. 4:14 † 14:21 Isaaya 28:11-12 14:23 Yēyuut. 2:13

14:25 Yoowa. 4:17-19

mākumwoochi biiko. Imuuchē kutyēēn :ake, kōōnēētis :ake, kuboonto :ake ng'oong'uutyēēt, kung'āloolē :ake ām ng'elyēēbik nto ake kōōboor kiyēē ng'āloolēē :nyiin. Yoo ōtinyē rōōbēywēēchu tukul, kumāchāktōōs ōyēyiisyēē ōnēērēē biikaab Kiriistō.

²⁷ Yoo ākoo māchāksē /keeng'alaal ām ng'elyēēbik, kumāchāktōōs kuyēk biich āyēēng' kut ku sōmōk. Nto yoo ng'āloolē, kurōōbu keey ānkumāchāktōōs kumii :chiichēē ibooru kiyēē miitē :icheek kumwoowu.

²⁸ Nto yoo māmii :chii nyēē kēēboor, kumāmāchāktōōs kung'alaal :chiichoo ām ng'elyēēbik nteenee kung'āloolchinē keey nkit āk Yēyiin.

²⁹ Ōkānyē kung'āloolē *:wōōrkooyikaab Yēyiin āyēēnku nto ku sōmōk kōōrōōtootē :kāāntōōyik chuut kiyēē /kēēmwooyē.

³⁰ Nto yoo kānyōōr :chii ake nyēē kēēbuurchi keey ng'wēny ng'oong'uutyēēt, kumāchāktōōs kusiiis :chiito nyoo kābo taay nyoo kāmii kung'āloolē.

³¹ Māchāktōōs kurōōbunēē keey :wōōrkooyik akeenke akeenke /sikiineet chii ake tukul kukich.

³² Inkētē :wōōrkooyoontēētaab Yēyiin ām tāmirmiryēēnyii āsiiswēk chēē yēmootiin kung'alaalee,

³³ kuuyu māmāchē :Yēyiin taariiryēet, nteenee māchē kēētēbtē kaalyēet.

Kuu wōloo wuunto :chōbuutēk ām wōlēē mii :biikaab Kiriistō tukul,

34 māmāchāktōōs kutēēbē :kooruu k ng'al yoo / kēēmiitē tuuyēēt. Māchāktōōs kōōywēyiisyē kuu wōloo mwooytooy :kiruutēk.

35 Nto yēē māchē :ake tukul kōōnkēt ng'ālyoo, wokuteebē saanteenyii ām kōōnyii.

36 -Moosoot :akweek biikaab Kōōriintō kule kichōōnēē :ng'ālyoontēētaab Yēyiin wōlēē ōmiitē, nto mbo kule akweek nkit chēē kōōkuyityook.

37 Yoo isōōtē :chii kule inee ku *wōōrkooyoontēētaab Yēyiin ānkukichoot ām ng'aleekaab Tāmirmiryēēt, ku ākoy kōōnkēt kule kiyēē āmiitē āsirwook ku mākuutyēētaab Mokoryoontēēt.

38 Nto nyoo mākoonyitē mākuutyooni, kumēērook /kēēkoonyit nkinee.

39 Kunyoo ii, mbo ng'eetaabiya, ōchēēng'ē ōng'ālooltoochi Yēyiin, amooyeeteē chii kung'alaalee ng'ēlyēēbik

40 kātikoo baateey yoo /kēēmii /kēēyēyē kiy ake tukul ām kēēlto nyēē rootaat ankuyemaat.

15

Ng'aleek chēbo koomānuut ām lōkōōywēk chēē kārōomēch

1 Mbo ng'eetaabiya, āmāchē āsōōtwook kiy kurubta keey āk lōkōōywēk chēē kārōomēch choo kyāā-āmwook. Lōkōōywēchooto ku choo ! kyōōyēnchi ānku chooto mbo raat chēē ōyyoong'unēē.

² Ōrāroochootiin kubo lōkōōywēchu yoo kōōkiilchi ng'ālyoontoonoo kyāā-āmu. Nteenee, yoo māwuu nyooto, kukyōōyēnchi nyēbo buch.

³ Kyāā-āmwook ng'aleechu bo koomānuut chu kyāānyōōru nkanii kule: Kime *:Kāārārookiintēēt kubo ng'ōōkiswookikyoo kurubta keey āk wōlēē mwooytooy :siruutēk.

⁴ /Kikeemuy /ankiing'eetee meet ām bēsyēētaab sōmōk kuu wōloo mwooytooy :siruutēk.

⁵ Kichokōōboorchi keey Bētērō, nto mii yoo, kōōboorchi keey rubiik tukul taman āk āyēēng'.

⁶ Nto mii yoo, chokōōboorchi keey mbo ng'eetaabiya bokolwookik muut ām yēēt akeenke. Tākusobchootiin :bichooto alake chēē chaang' ānkoo kiikubēk :alake.

⁷ Lētuunoo subak, chokōōboorchi keey Yāākōbō ānkōōboorchi keey *lēbkēēyik chuut alak,

⁸ nto yityo, chokōōboorwoo keey nkanii āyēku leekwa nyēē -/mākiiriiku.

⁹ Anii :nyēē ābooyē ng'wēny miisin ām *lēbkēēyik chuut amaayemaat /kēēkuuroo kule *lēbkēēyiin kuuyu kyāāwusē biikaab Kiriistō.

¹⁰ Nteenee, ām chamateetaab Yēyiin wuu nyi raat :soboonyuu. Mānāāwēētēē keey :chamateenyii ām wōlēē āmiitē. Wuu nyooto kuuyu kyaa-am booryēēt nyēē kōrōōm miisin kusiir ake tukul ām *lēbkēēyichoo, āmēēbērē ki anii, nteenee ki kāāmuukēywēēkaab Yēyiin :chēē kyoomē boory-

15:2 1Kōōr. 15:17; 2Kōōr. 6:1; Kala. 2:2; 3:4; 1Tēēs. 3:5 **15:3**
Isa. 53:5-12; 1Kōōr. 11:23 **15:4** Mat. 12:40; Yoowa. 20:9; Yēyuut.
2:24-31 **15:5** Luuka 24:34, 36 **15:7** Luuka 24:50 **15:8** Yēyuut.
9:3-6; 1Kōōr. 9:1; Kala. 1:15-16

oonooto kubuntēēnoo.

¹¹ Yoo ki anii nyēē kyāā-āmwook lōkōōywēchu, nto ku *lēbkēēyik chuut alak, māmii yoo :kiy, nteenee ng'aleek chu chēē kyoomu ānku ng'aleechuutēchu :chēē kyōōyēnchi.

/Kiing'ēētēē chii meet

¹² Nto yoo /kiikyoomwook kule king'eetee :Kiriistō meet ānkyōōyēnchi ii, kōōmuuchē kule nee :biiko alake ām akweek kumwooy kule -/mākiing'ēētēē chii meet?

¹³ Nto yoo ākoo -/mākiing'ēētēē chii meet ii, mā ākoo manaang'eetee :Kiriistō meet?

¹⁴ Nto yoo manaang'eetee :Kiriistō meet, ku buch :kiyēē kēēmiitē acheek kyoomu ānku buch mbo :kiyēē kyōōyēnchi.

¹⁵ Nto kiwuu nyooto, nto kēēyēku ng'wiik ām wōlēē mii :Yēyiin kuuyu kyoomtooy kule kiing'eetee :Yēyiin Kiriistō meet. Nteenee yoo mēēbērē /kiing'ēētēē meet chēē kiikubēk, kumēēbērē kiikung'eetee :Kiriistō meet.

¹⁶ Yoo ākoo -/mākiing'ēētēē meet chii nyēē ki-ikume kumēēbērē /kiikiing'eetee Kiriistō meet.

¹⁷ Nto yoo ākoo wuu nyooto, ku buch :kiyēē kyōōyēnchi /āmānāākēēnyōōwook kaat ām chool-wookātēēng'woong'

¹⁸ ānkiikubootyo :nkicheek choo kibēk kukiikōōyēnchi Kiriistō.

¹⁹ Nto yoo ākoo kiibuurē kiikēnēē keey Kiriistō kubo soboontaab kōōrooni buch, kēēmiitē yēē mii :chii.

15:10 Kala. 1:13-14; Ēfēēs. 3:8; 1Tēm. 1:12-16 **15:10** 2Kōōr. 11:23

15:11 Kala. 2:6-9 **15:17** Room. 4:25; 1Kōōr. 15:2

²⁰ Nteenee, kubooyiit man, /kiikiing'eetee Kiriistō meet. Inee :kaabooreet /kiing'eetee meet kuyootyi kēelto choo kiikubēk.

²¹ Kuu yoo kichōōnchi :meet kōōrooni kubununēē chii, kuchōōnii :nkinee soboonto kubununēē chii.

²² Kuu yoo bēku :biiko tukul choo bo Aatam, /kiing'ēētēē meet biiko tukul choo bo Kiriistō.

²³ /Kikeenyoooyee Kiriistō /kiing'eetee meet, nto yoo iyēēwu kōōyyiin, +/makiing'eetee meet biiko tukul choo cheechii.

²⁴ Nto miitē yoo nanyuun, kuyit :tabanta ām yoo kētyinēē :Kiriistō Baaba Yēyiin bāytooyiisyēēt yoo kaakooserweet :inee bāytooyik alak tukul āk kāmūukēy alak tukul.

²⁵ Kunyi, tākubāytooyiisyē :Kiriistō ākoy kut koowaang'ta buunikyii tukul

²⁶ nto buunyoontēēt nyēbo lētuut kooserweet ku meet.

²⁷ Mwooyē :siruutēk kule, “+/Mākiitōōrchi kiy ake tukul.”† Tookunoot kule yoo /kēēmwooyē kule +/mākiitōōrchi “Kiy ake tukul,” kōōbooru kule mēēbērē nāmē keey :yooto āk Yēyiin kuuyu inee nyēē itōōrchinē Kiriistō kiy ake tukul.

²⁸ Yoo kaakuyey kuu nyooto, +/mākiitōōrchi Leekweet kwaan Yēyiin, sukubayta :Yēyiin kiy ake tukul kutukul.

²⁹ Ara, kēēmwooyē nee kurubta keey āk choo /kēēbātisānē kubo choo kiikubēk? Yoo /kēēmwooyē

15:20 1Kōōr. 6:14 **15:22** Toowu. 3:17-19; Room. 5:12-21 **15:23** 1Tēēs. 4:16-17 **15:24** Room. 8:38 **15:25** Tyēēn. 110:1; Māārko 12:36 **15:26** Ng'oong'. 1:18; 20:14; 21:4 † **15:27** Tyēēn. 8:6
15:28 Room. 11:36

kule -/mākiing'ēētēē chii meet ii, kubo :nee naas /
kēēbātisānē biiko kubo choo kiikubēk?

³⁰ Nto kurubta keey āk acheek, ātēēbē kule ii, ām
nee sikyoosāntooy keey kibtaman?

³¹ Kubooyiit man, kyaanamaanunee meet
āwut. Nteenee āng'ērēchē kubo kiyēē kiikuyey
:Kāārārookiintēēt Yēesu Mokoryoontēenyoo ām
soboonwēkwook.

³² Nto kimāākēnēē keey tuwēntaab kibkōōnkōy,
nto kimāāwuulyēē bichoo ām Ēfēēsō chu wuu ty-
oong'in. Nto yoo ākoo -/mākiing'ēētēē chii meet, ki-
imuuchē keemwaay kule, “Okany kyoomchi keey
āmit ānkēēyyēsyē, kuuyu +mākēēbēku tuun.”†

³³ Lēyyē, -mookany /keemaasaak. Yoo koon-
aam keey biiko choo miyootēch :ātēbuutēkwaa,
mākōōbootook.

³⁴ Osēwu ankootayee keey choolwookātēēt ku-
uyu miitē :alake ām akweek chēē tākumāng'oon ām
wōlēē wuu :Yēyiin. Āmwooyē ng'aleechu sōōchusyē.

*+/Makeeweech bōōrwoonik chu bēku kuyēk chēē
mābēku*

³⁵ Imuuchē kuteeb :chii kule, “Imuuchāktōōs /ki-
ing'eetee meet kule nee choo kiikubēk? Ng'ēētitooy
bōōrto nyēē wuu nee?”

³⁶ Wuu nee :kāāsōōtēywēēkwook ēē? -Mōōnkētē
kule yoo /kakeechaan kēbuswoontēēt, kununē
:muuyto sukubiit?

³⁷ Yoo 'keechaan kēbuswoontēētaab nkoonuuk
nto ku nyēbo kiy ake tukul makerkeey āk nyoo
kaakubiit.

15:31 Room. 8:36 † **15:32** Isaaya 22:13; 56:12 **15:32** Yēyuut.
19:29-31; 2Kōōr. 1:8 **15:34** Room. 13:11-12 **15:37** Yoowa. 12:24

38 Yēyiin nkit :nyēē yēyē kēbuswoo ake tukul ku-biit ku wōloo māktooy :inee ām kēēlto nyēē teer ām wōlēē mii :ake.

39 Tēērchiintōōs :bōōrtaab chiito āk nyēbo tyoony. Ku teer nyēbo tariiteet ankuteer mbo :nkinee nyēbo *burburyoontēēt.

40 Miitē mbo :nkicheek tukuuk chēbo wōliin bo barak āk chēbo wōlēēb ng'wēny. Lēbkēyēch :choo bo barak ām kēēlto nyeeng'waa, nto chēbo ng'wēny, kukāroomēch :choo ām kēēlto nyeeng'waa.

41 Lebkeey :asiista ām kēēlto nyeenyii, anku lebkeey :nkinee araawēt ām kēēlto nyeenyii, nto nkicheek kookeelik lēbkēyēch ām kēēlto nyeeng'waa. Nteenee teer :lēbkēyyēetaab kookeely-eet ake ām wōlēē mii :ake.

42 Wuu nyooto nkinee ām wōlēē +/makiing'etita choo kiikubēk. Nunē :bōōrto nyoo /kēēmuyē, nto nyoo /kiing'ēētēē meet kōōbuurē :nyoo kibchuulyo.

43 Yoo /kēēmuyē bōōrto, ku kiy buch. Nto yoo /kiing'ēētēē meet ku kiy nyēbo kwōng'uut. /Kēēmuyē ku kiy nyēē mābo laat, nto yoo /kiing'ēētēē meet kutinyē kāāmuukēywēēk.

44 /Kēēmuyē ku bōōr buch, nto yoo /kiing'ēētēē meet, ku bōōr nyēē lēēl nyēbo tāmirmiryēt. Kuu yoo miitē :bōōrtaab kōōrooni, kumiitē :nkinee bōōrtaab tāmirmiryēt.

45 Mwooyē :siruutēk kurubta keey Aatam nyēē ki chiito nyēbo taay kule, kitoow :chiichoosoboon-taab kōōrooni.† Nto Aatam nyēbo lētuut kukōōnu

:nyoo soboontaab tāmirmiryēēt.

⁴⁶ Kitook :bōōrtaab kōōrooni kurook, nto mii yoo chokutook :bōōrtaab tāmirmiryēēt.

⁴⁷ /Kikeeyey Aatam kuchōōnēē teng'nyaanteet, nto Yēesu, kuchōōnēē :nyoo kibkōōnkōy.

⁴⁸ Kuu wōlēē kiwuunto :chiichoo bo ng'wēny, kuwuu chooto :nkicheek choo bo wōlēēb ng'wēnyuuni. Nto wōlēē wuunto :chiichoo bo kibkōōnkōy, kuwuu chooto :nkicheek choo bēētii kibkōōnkōy.

⁴⁹ Nto kuu yoo kēētinyē tōōntaab chiichoo bo wōlēēb ng'wēny, +mākēēnyōōru nkinee tōōntaab chiito nyoo kichōōnēē kibkōōnkōy.

⁵⁰ Āmwoowook akweek, mbo ng'eetaabiya, kule -mēēwutē :chii Kaab Yēyiin āk bōōrnyii nyoo bo ng'wēnyuuni. Bēku :bōōrwēchu kēēboontē nyēē mākoy kōōbuur ākookoy.

⁵¹ Okany baa, āmwoowook kiy nyēē /kikiyeel ānkōōyēbchi yiit: -Mākēēbēku :acheek tukul, ntee-nee +/makeeweecheech

⁵² areet akeenke bēsyēēt nyoo /kēēkuutē ary-eembuut. Yoo /kēēkuutē aryembuut kung'eētōōs :choo kiikubēk /ankeeweechweecheech acheek choo tākēēsobchootiin /kēēnyōōru bōōrwoonik chēē leelach.

⁵³ Yēmāktōōs /keeweechweech bōōrwoonikyoo chu bēku kuyēk chēē mābēku.

/Kiikiisyēēnto meet

54 Yoo kaakuyeyakay kuu nyooto, mākuyityiin :siruutēchu mwooyē kule, “/Kikiisyēēnto meet kudukul.”†

55 Mākuyityiin subak :siruutēchu mwooyē kule, “Wōōy, wē, meet nyoo mēēkutinyē biirtooyiisyo, wōōy, wē, meet nyoo mēēkutinyē ng'woonēēt!”†

56 Ibēlēē biich :meet ng'ōōkisto ānkunyōōrtooy :ng'ōōkisto nkuruuk wōlēē mii :kiruutēk.

57 Kēēbirchinē sōō Yēyiin kōōnkōy nyēē tyaa! Inee :nyēē yēyēech kēēbiirtooyiisyē ām Yēesu Kiriistō Mokoryoontēenyoo.

58 Kunyoo ii, mbo ng'eetaabiya choo āchāmē, ōtitir ānkōōkimkiimitu. Ōnēmchinē keey ākookoy yiisyēētaab Mokoryoontēēt ām mooyēēt akeenke kuuyu ōnkētē kule -māwēētii buch :yiisyoonoo oyēchinē Mokoryoontēēt.

16

Kāāruruukiisyēētaab beesaanik

1 Kurubta keey āk beesaanik choo /kiiruruuchē kubo biikaab Kiriistō ām Yēērusālēēm, āmwoowook kule oyey kuu wōloo kyāmwooytoochinē kanisoosyekaab yēēmēētaab Kalatyaa.

2 Ām bēsyēētaab taayta nyēbo wiikiit ake tukul, māchāktōōs :chii ake tukul ām akweek kusātyinē komos beesaanik kereeryaa ām chēē nyōōru /sub-okeekonor. Nto yoo kaayitu, kumāmāchāktōōs kule /kiiruruuch beesaanik alak tukul.

3 Yooto, +mookwey biiko chēē sukuyibchi beesaanik biikaab Kiriistō ām Yēērusālēēm.

† 15:54 Isa. 25:8 † 15:55 Osee. 13:14 15:56 Room. 4:15; 6:23; 7:7-11 15:57 Room. 7:24 15:58 2Tēt. 15:7; 1Kōōr. 16:13 16:1 Room. 15:26

+Māāsirchi bichoo ng'aleek chēē iboorchinē
icheek chiichēē kākōōnu beesaanichaa.

⁴ Nto yēē ākoo yēmāktōōs āwē :nkanii +makee-
beete keyy āk ichEEK.

Chōbuutēkaab Bāwulō

⁵ +Māāruutoochi Maketoonnya ām bārooyinto
nyēē nwaach nto yityo, āwēesyētyook.

⁶⁻⁷ -Māmāchē kule akasaak baateey ankaa-
keeyte. Ābērē nto ābuurtē keyy akweek, yoo
kacham :Mokoryoontēēt. +Mākēētēbtē keyy kisich
nto ākoy mbo kubēk :yiiwootēēt sukung'eet ō-
āmiisoo ānkōōkōōnoo toorētēēt ake tukul ām baan-
nyuu.

⁸ Nteenee, +māwāābēēnii Ēfēēsō ākoy bēsyēētaab
*Bēētēkōōst,

⁹ kuuyu kaakuyaatakay :kēēlto ayey yiisyēēnyuu
kuchutito ānkoo miitē :biiko chēē chaang' chēē mii
kukwiiloo.

Kiyēē kii-āmiisēē :Bāwulō biiko

¹⁰ Yoo kāchō :Tēmētēewō wōloo, kumāchāktōōs
otaach nyēē karaam, kuuyu mii kuyēyē
yiisyēētaab Mokoryoontēēt kuu wōloo āmiitē :anii
āyēytooy.

¹¹ Kunyoo, māmāchāktōōs kutay :chii ake
tukul. Nto yoo wēētii, kumāchāktōōs ō-āmiis ām
bāybooyyēēt, sukōōyēew wōlēē āmiitē. Āmiitē
ākānyoonu inee kuchōōnto keyy mbo ng'eetaabiya.

¹² Nto kurubta keyy āk ng'eetaabiya Ābōōlō,
kyāāmwoochi nyoo kuchōōnto keyy mbo

16:5 Yēyuut. 19:21; 2Kōōr. 1:16 **16:6-7** Room. 15:24; Yāāk. 4:15

16:9 Yēyuut. 19:8-10 **16:10** 1Kōōr. 4:17

ng'eetaabiya wōloo ōmiitē. Kāmāmāchē :inee kule kuchō, nteenee mākuchō yoo kānyōōr bārooyinto.

¹³ Ōkāsu ānkōōtitir ām kāāyēnchīnooyēt. Ōkimkiimitu ānkōōnyōōru nkuruuk.

¹⁴ Ōyēyē kiy ake tukul ām chamateet.

¹⁵ Ōnkētē oob kule ki kaytaab Steefaan :nyēē / kisimkeeweech kunam ng'ālyoontēētaab Yēyiin ām Akaaya ānkiikōōnēmchi keey kuyēchi biikaab Kiri-istō yiisyēt? Kunyoo, ākiimook akweek mbo ng'eetaabiya kule

¹⁶ orub ng'aleekaab biiko chēē wuu chuutēchu āk mbo chēbo biiko alak tukul chēē yēyiisyē āk bichooto.

¹⁷ Kyaang'erech kuyitu :Steefaan, Fortunaato ākoo Akayiko wōlēē āmiitē kuuyu yoo kikyoomē lōkōōy āk icheek kukerkeey nyēē kyāāmiitē ā-āmē lōkōōy āk akweek.

¹⁸ Kweebaybaayaa kuu wōloo kwēēbāybooytook. Māchāktōōs /kēēkoonyitē biiko chēē wuu chooto.

¹⁹ Isubooyook :mbo kanisoosyek chēbo yēēmēetaab Eesya. Isubooyook miisin :nkinee Akiila ākoo Brisiila ām kaayneetaab Mokoryoontēēt. Isubooyook mbo :kaniseet nyoo sooyēē kōōng'waa.

²⁰ Isubooyook :nkicheek mbo ng'eetaabiya ām wōli. Ōtōrōōchē keey nyēē ōng'ērēkyinē keey.

²¹ Āsirwook :anii Bāwulō kāāsubooyiisyooni ām āwunyuū nkit.

16:12 Yēyuut. 18:24 **16:13** Tyēēn. 31:24; 1Kōōr. 15:58; Ēfēēs. 6:10

16:14 Yoowa. 13:34; Room. 12:9; 13:8-10; 1Kōōr. 8:1 **16:15** Room. 16:5; 1Kōōr. 1:16 **16:19** Yēyuut. 18:2; Room. 16:5 **16:20** Room. 16:16 **16:21** Kala. 6:11; Kolos. 4:18; 2Tēēs. 3:17; Filēm. 19

²² Mii yēē mii chii :chii ake tukul nyoo māchāmē
Yēyiin. Ānkiichōō ōō, Mokoryoontēēt.

²³ Kōōbēruurook :Mokoryoontēēt Yēēsu.

²⁴ Āchāmook sōō nyēē tyaa kuuyu kēēbooyē :tukul
Kāārārookiintēēt Yēēsu.

Biibilya Nyēē Tiliil
New Testament in Sabaot (KE:spy:Sabaot)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sabaot

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

Printed book ISBN 9966002030

The New Testament

in Sabaot

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
c68c9dca-518f-544b-a52e-82240cf64928